

KLIMANETTVERK I TELEMARK

April 2018

TELEMARK
fylkeskommune

QD
BERGFALD
miljørådgivere

KLIMANETTVERK I TELEMARK

UTGITT: Bergfald Miljørådgivere, april 2018, Skien.

FORFATTERE: Johannes Daae, Marit Schulstok, Kerstin Siemonsen, Tone Skau Jonassen

OMSLAGSILLUSTRASJON: Gaute Hauglid-Formo

GRAFISK UTFORMING RAPPORT: Gaute Hauglid-Formo, Bergfald Miljørådgivere

KLIMANETTVERK I TELEMARK

April, 2018

FORORD

På oppdrag for Telemark Fylkeskommune har Bergfald Miljørådgivere AS bistått i arbeidet med å finne hvilken tverrsektoriell samarbeidsmodell som er best egnet for et klimanettverk i Telemark.

Marianne Haukås, Fredrik Eikum Solberg og Tom Marius Lorier Holen i Telemark fylkeskommune har utgjort styringsgruppa. Eigil Movik fra Skien kommune har deltatt på vegne av Grenlandssamarbeidet.

Arbeidsgruppa for Samordning og formidling til klimaplan for Telemark (Tom Marius Lorier Holen, Telemark fylkeskommune, Didrik Bakken, KS, Dorte Huitfelt, Vinje kommune, Benjamin Myklebust Rød, Vestfold Klima- og energiforum, Torjus Kolbjørnsen, ungdomsutvalget, Mona Holte Gea Norvegica Geopark) har gitt innspill underveis i forprosjektet.

INNHold

FORORD	4
1. SAMMENDRAG	6
2. INNLEDNING	8
2.1 Bakgrunn.....	8
2.2 Formålet med forprosjektet	8
3. SPØRREUNDERSØKELSE OG INTERVJUER	9
3.1 Valg av metode.....	9
3.2 Fremgangsmåte	9
3.3 Avgrensning og utvalg av kilder.....	9
4. RESULTATER	10
4.1 Generelt om besvarelsene.....	10
4.2 Funksjon og oppgaver	10
4.3 Organisering- struktur og daglig drift	12
4.4 Deltakernes involvering	14
4.5 Oppsummering av funn i spørreundersøkelsen og dybdeintervjuene	18
5. EKSISTERENDE KLIMANETTVERK OG ANDRE SAMMENLIGNBARE NETTVERK	19
5.1 Klimanettverk i Norge	19
5.2 Klimanettverk i Sverige	23
5.3 Klimanettverk i Tyskland	24
5.4 Eksisterende nettverk i Telemark	27
5.5 Tidligere nettverk med overføringsverdi	29
6. UTVELGELSESKRITERIER	30
6.1 Fremgangsmåte	30
6.2 Avgrensning og utvalg av kilder.....	30
7. VURDERING AV RELEVANTE KLIMANETTVERKSMODELLER	31
7.1 Generelt om vurderingen.....	31
7.2 Organisasjon, struktur, innhold og deltakeres involvering	31
7.3 Oppsummering av vurderingen	32
8. OPPSUMMERING OG ANBEFALING	35
KILDER	38
VEDLEGG	41

1. SAMMENDRAG

BESTILLINGEN

Telemark fylkeskommune ønsker å bygge opp et klimanettverk for næringsliv, kunnskapsinstitusjoner og offentlige virksomheter. Bergfald Miljørådgivere har bistått i arbeidet med å finne hvilken tverrsektoriell samarbeidsmodell som er best egnet for et klimanettverk i Telemark, og rigge nettverket slik at det også kan fungere etter regionsammenslåingen i 2020.

Dette forprosjektet har undersøkt forventningene sentrale aktører har til et klimanettverk i Telemark. Eksisterende nettverk og tidligere nettverk i Telemark har blitt kartlagt, i tillegg til klimanettverk i Norge, Sverige og Tyskland.

Forventningene fra sentrale aktører og deltakere i Telemark sitt klimaplanarbeid har deretter blitt brukt til å utarbeide vurderingskriterier. Disse vurderingskriteriene har igjen blitt anvendt for å vurdere hvilken klimanettverksmodell som best tilfredstiller Telemark sine behov.

RESULTATER

Følgende forventninger er identifisert:

- Flat struktur og valgt ledelse med underliggende arbeidsgrupper.
- **Ledelse:** Fylkeskommunen (administrativ) med næringsliv tett på og solid politisk forankring.
- **Sekretariat:** Fylkeskommunen, eller innleid tjeneste.
- **Deltakere:** Offentlige (politikere og administrasjon), næringsliv, kunnskapsinstitusjoner, virkemiddelapparatet, statsetater og ikke-statlige organisasjoner (NGO).

- **Møtefrekvens:** 2-4 møter/år, med hyppigere møter i starten. Arbeidsgrupper med hyppigere møter.
- **Møteformat:** Fysiske og digitale
- **Kostnad:** Differensiert 0-30 000 kr, og mulighet for egne midler/disponere midler fra et miljøfond.
- **Tidsbruk:** 20-50 timer/år for deltakerne. Prosjektleder 100 % og arbeidsgruppe medlemmer 50-100 timer/år.
- **Klimaområder:** Ingen spesifikke, alt er interessant. Klimatilpasning bør med. Industri og distrikt er viktig.
- **Funksjoner:** Samordningsforum for gjennomføring av klimatiltak og klimaplanprosesser, og organisert deling av oppdatert kunnskap og løsninger om klima. Forum for iverksettelse av prosjekter, testing av prosjektideer og utbytte i form av forretningsutvikling for partnerne i nettverket.
- **Oppgaver:** Kompetanseheving om klima, klimatilpasning, klimatiltak, innovasjoner og den nye regionen. Samordning og gjennomføring av tiltak. Motivere og formidle prosjekter og resultater. Informere og søke om finansiering. Arrangere workshops om relevante klimatiltak som angår den enkelte virksomhet.

ANBEFALING

- Av de vurderte klimanettverksmodellene sammenfaller Klimapartnerne mest med forventningen sentrale aktører har til et klimanettverk i Telemark, med tanke på organisasjon, struktur, innhold og deltakernes involvering.
- Av de eksisterende nettverkene i Telemark er det nettverket for de tre industri og teknologinett-

verkene (IndustriCluster Grenland (ICG), Teknologinettverket Telemark (TNT) og Telemark Offshore (TO), som det kan være mest aktuelt å koble klimanettverket opp mot. Nettverkene Bygg i Tre Telemark, IKT Telemark, Kommunalteknisk nettverk og Regionalt partnerskap Telemark er også aktuelle å knytte til seg i et klimanettverk.

- Det tidligere samarbeidsprosjektet Klimakutt i Grenland kan ha stor overføringsverdi til et klimanettverk i Telemark.

Det er per i dag stor interesse for å delta i et klimanettverk i Telemark. For å sikre en økt kjennskap til ulike sektorer og lokaliteter i fylket kan nettverket med fordel ha et år på egenhånd før nettverket utvides til å gjelde Vestfold og Telemark i 2020.

Funnene i dette forprosjektet, sammen med den store interessen for å delta, tilsier at klimanettverket kan starte opp før den regionale klimaplanen for Telemark vedtas i 2019.

2. INNLEDNING

2.1 BAKGRUNN

Telemark fylkeskommune utarbeider nå en regional klimaplan. I forbindelse med dette arbeidet og tidligere politisk vedtak om at Telemark skal etablere et klimanettverk ble dette forprosjektet igangsatt.

Telemark fylkeskommune ønsker å bygge opp et klimanettverk for næringsliv, kunnskapsinstitusjoner og offentlige virksomheter. Bergfald Miljørådgivere har bistått i arbeidet med å finne hvilken tverrsektoriell samarbeidsmodell som er best egnet for Telemark, for raskest mulig å kunne etablere et klimanettverk som sikrer Telemarks behov ved en regionsammenslåing.

Målet med forprosjektet er å avklare hva som er optimal sammensetning og organisering av et klimanettverk som inkluderer næringsliv og offentlige virksomheter i Telemark, og på denne måten styrke Telemarks samhandling og evne til å redusere utslipp av klimagasser, og tilpasse seg klimaendringene i den nye regionen.

Arbeidet i dette forprosjektet resulterer i en faglig anbefaling om hva slags nettverksmodell som dekker Telemark sine behov.

Hvilke tidligere nettverk i Telemark kan ha overføringsverdi til et fremtidig klimanettverk?

- Etablering av vurderingskriterier for et klimanettverk i Telemark

Hvilke vurderingskriterier er riktig å vektlegge for funksjon og organisering av et klimanettverk i Telemark? Innspillene fra klimaplanarbeidet til fylkeskommunen skal tas med i etablering av kriteriene.

- Innhenting av fakta om andre nettverk og vurdering av relevante klimanettverksmodeller.

Hvilke klimanettverk finnes i Norge? Hvordan svarer Klimapartnere og Vestfold Klima- og energiforum til kriteriene som er viktige for Telemark?

- Anbefaling av nettverksmodell i Telemark.

2.2 FORMÅLET MED FORPROSJEKTET

Forprosjektet tar opp følgende:

- Innhenting av eksisterende og ny kunnskap om Telemark

Hva slags forventninger har sentrale aktører innenfor det offentlige, næringsliv og kunnskapsinstitusjoner til et fremtidig klimanettverk – Både når det gjelder funksjon og organisering?

Hvilke eksisterende nettverk i Telemark kan det være aktuelt å koble opp mot et klimanettverk i Telemark?

3. SPØRREUNDERSØKELSE OG INTERVJUER

3.1 VALG AV METODE

For å kartlegge forventningene som sentrale aktører har til et klimanettverk i Telemark, ble det valgt å bruke kvalitativ metode og i tillegg foreta en gjennomgang av tilgjengelig litteratur på internett.

Ved å ta i bruk kvalitativ intervjueteknikk styrkes muligheten for å få frem de ulike forventningene til et klimanettverk. Selv om et kvalitativt intervju i større grad tar for seg meninger og opplevelser kan dette være et nyttig hjelpemiddel for å få et inntrykk av hvordan næringsliv, kunnskapsinstitusjoner og det offentlige opplever ulike sider av dagens klimaarbeid og nettverksstrukturer i Telemark.

3.2 FREMGANGSMÅTE

På bakgrunn av en kartlegging av sentrale aktører innen næringsliv, kunnskapsinstitusjoner og det offentlige primært i Telemark ble det utarbeidet en kontaktliste. Et elektronisk spørreskjema (Survey Monkey) ble sendt ut til alle på denne kontaktlisten, 16 av disse ble intervjuet på telefon og 4 intervjuet i møte.

3.3.2 Utarbeidelse og gjennomføring av intervju

Intervjuene er basert på en strukturert intervjuemåte. Det ble utarbeidet en strukturert intervjuguide som ble implementert i SurveyMonkey (et elektronisk program for spørreundersøkelser). Skjemaet inneholdt til sammen 22 spørsmål som skulle belyse forventninger til et klimanettverk i Telemark, og var delt inn i enkelte hoveddeler (Vedlegg 1):

- Organisasjonstilhørighet og lokalisering
- Funksjon og oppgaver for et klimanettverk
- Deltakere i et klimanettverk
- Organisering av et klimanettverk (struktur og daglig drift)
- Kostnads- og arbeidsinnsats
- Nettverksstrukturer i Telemark (eksisterende og

avsluttede)

- Miljøsertifisering og deltakelse i et fremtidig klimanettverk i Telemark.

Det elektroniske spørreskjemaet ble sendt ut til 197 utvalgte respondenter 30. januar, og en påminnelse ble formidlet 8. februar. Spørreundersøkelsen var åpen i perioden 30. januar til 14. februar, og den var anonymisert.

På grunnlag av den strukturerte intervjuguiden ble det laget en semistrukturert intervjuguide, som ble brukt under gjennomføringen av 20 dybdeintervju på telefon og i fysiske møter (Vedlegg 2). Kildene i dybdeintervjuene var sentrale aktører i Telemark, som representerte næringsliv, offentlig virksomheter, kunnskapsinstitusjoner, interesseorganisasjoner og virkemiddelapparatet. Telefonintervjuene og intervjuene ble utført i perioden 1. februar – 19. februar 2018, og hadde en varighet på ca. 45 min. per informant.

Informasjonen fra nettsøk, dybdeintervjuene og de elektroniske besvarelsene er benyttet videre i kapittel 5 og 6 for å svare på hvilke forventninger til funksjon, oppgaver og struktur og daglig drift som stilles til et klimanettverk i Telemark. Hvilke eksisterende og eller tidligere nettverk i Telemark som kan knyttes til et klimanettverk for Telemark, ble også belyst.

3.3 AVGRENSNING OG UTVALG AV KILDER

Studiet ble avgrenset til Telemark, og enkelte utvalgte sentrale statlige og fylkeskommunale virksomheter i Vestfold og Oslo.

Kilder innenfor følgende grupperinger ble valgt ut; ledere, planleggere, miljøansvarlige, fagpersoner og rådgivere.

4. RESULTATER

4.1 GENERELT OM BESVARELSENE

Av 197 forespurte respondenter var det 85 som besvarte det elektroniske spørreskjema. Det gir en svarprosent på 43 %. Respondentene var lokalisert i hele Telemark (noen få i andre fylker) og tilhørte følgende virksomheter; næringsliv, kunnskapsinstitusjoner, offentlige virksomheter, virkemiddelapparatet og interesseorganisasjoner. (Figur 1). Alle hadde direkte eller indirekte kjennskap til klimaarbeid.

Det kan være flere årsaker til at 57 % ikke gjennomførte den elektroniske spørreundersøkelsen. Det antas at følgende momenter bidro til dette:

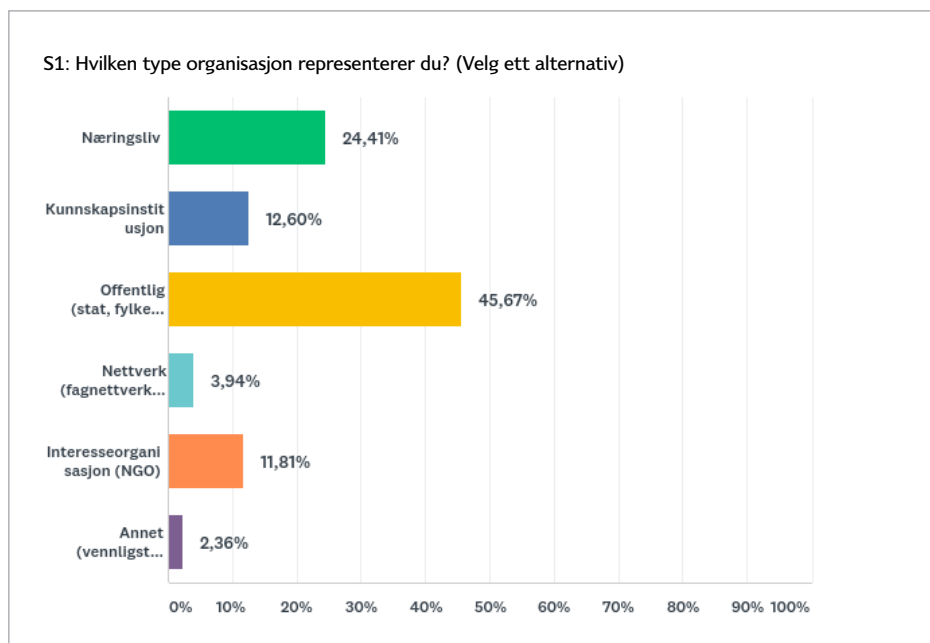
- Spørreundersøkelser prioriteres ikke i en travel hverdag.
- Spørsmålene var ikke relevante nok.
- Spørreundersøkelsen var for komplisert.

Kildene i dybdeintervjuene var 20 personer i Telemark som representerte industri, virkemiddelapparatet, interesseorganisasjoner, offentlige virksomheter og akademia. Disse personene hadde vært direkte eller indirekte involvert i klimaarbeid i Telemark. Alle de 20 kandidatene som ble forespurt var positive til å stille til intervju.

Resultater fra dybdeintervjuene og den elektroniske spørreundersøkelsen har blitt analysert og tolket, og har vært et viktig grunnlag for både drøftingen og konklusjonen senere i dette studiet.

4.2 FUNKSJON OG OPPGAVER

Spørreundersøkelsen og dybdeintervjuene tyder på at de fleste er meget positive, og synes at alle fagområdene er interessante. Det er også grunn til å anta at de kanskje har problemer med å velge spesielle områder som en følge av at de ikke har tilstrekkelig kunnskap om temaet. Transport og fornybar energiproduksjon peker seg kanskje ut som de mest populære, som begge har over halvparten som gir 5. (Figur 2). De minst populære er klimaregnskap og Livssyklusanalyser (LCA) som har 60 % og 63 % som gir 4 eller 5. Grunnen til noe lavt utslag på klimaregnskap og LCA kan være manglende kjennskap til hva LCA og klimaregnskap er. I innspillene fra deltakere i klimaplanarbeidet til Telemark ble derimot LCA og klimaregnskap fremhevet som et området det var ønskelig å ha med i et klimanettverk. Det samme gjaldt samordning av klimaplanprosesser.

Figur 1. Organisasjonstilhørighet

Av kandidatene i dybdeintervjuene trakk 15 av 20 frem industri som et viktig område. Området klimatilpasning ble også trukket frem som et essensielt område i begge undersøkelsene.

Når det gjelder funksjonene til et klimanettverk i Telemark var alt nesten like viktig, med et lite flertall for følgende funksjoner:

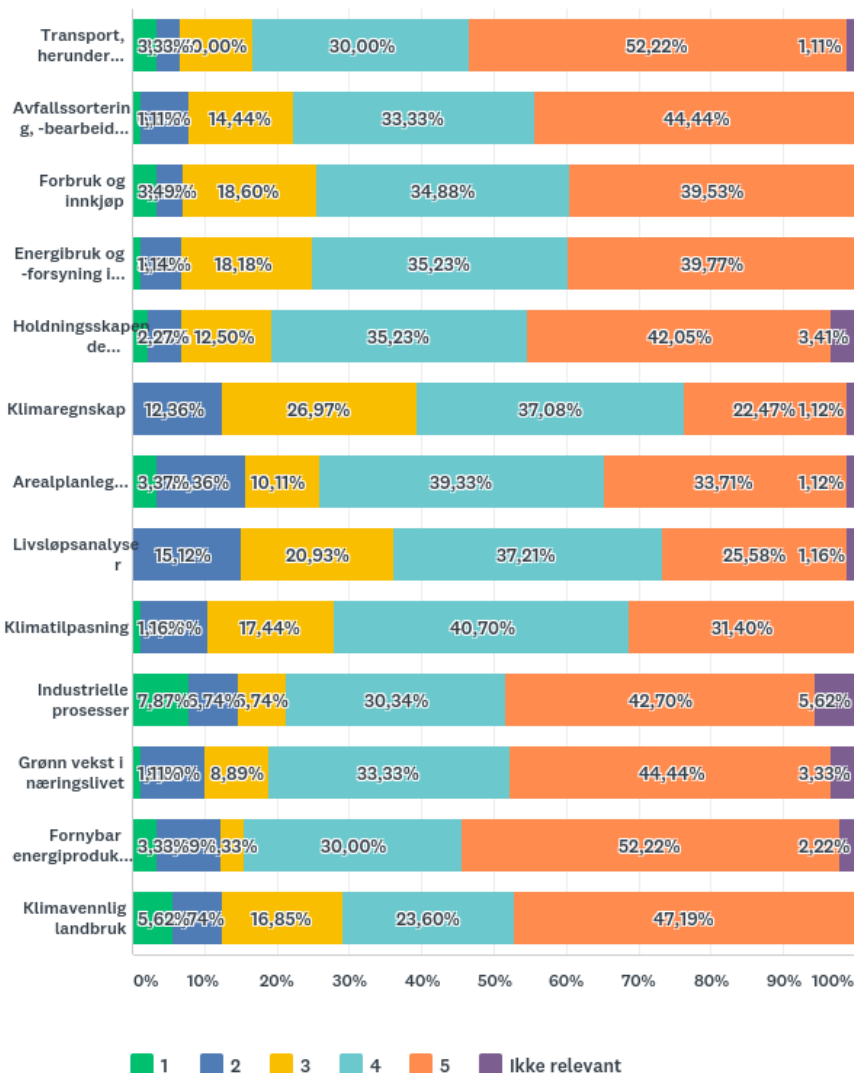
- Samordningsforum for gjennomføring av klimatiltak og klimaplanprosesser.
- Nettverk for organisert deling av oppdatert kunnskap og løsninger.
- Forum for iverksettelse av prosjekter og testing av prosjektideer.
- Konkret utbytte i form av forretningsutvikling for

partnerne i nettverket.

Flere av kandidatene i telefonintervjuene trakk frem viktigheten av at arbeidet til klimanettverket førte til offentlig oppmerksomhet og politisk gjennomførings-evne. Politisk forankring vil være avgjørende for å lykkes. To av kandidatene påpekte viktigheten av å disponere et miljøfond, og en løftet frem kompetanseheving om hverandres fylker (Vestfold-Telemark).

– *Nettverket bør være et organ hvor man ikke bare diskuterer og lager gode råd, men spiller en rolle i forhold til politiske beslutninger.* Hans Aksel Haugen, Avdelingsleder Sintef-TelTek

S3: Hvilke klimaområder er det viktig å få kunnskap om/gjennomført tiltak innenfor ?
Vennligst ranger (1 = lite viktig og 5 = svært viktig)

Figur 2. Klimaområder det er viktig å få kunnskap om/gjennomføre tiltak innenfor (n=90).

Av oppgaver et klimanettverk skal utføre ble det i innspillene fra klimaplanarbeidet og begge kartleggingen fremhevet følgende:

- Kompetanseheving om klima, klimatilpasning, klimatiltak og innovasjoner
- Samordning og gjennomføring av tiltak
- Motivere og formidle prosjekter
- Informere og søke om finansiering
- Arrangere workshops om relevante klimatiltak som angår den enkelte virksomhet. (Vedlegg 3 og 4).

4.3 ORGANISERING- STRUKTUR OG DAGLIG DRIFT

Deltakere

Innspillene fra klimaplanarbeidet og de to kartleggingene viser at det er ønskelig å ha med offentlige virksomheter, kunnskapinstitusjoner, næringsliv, virkemiddelapparatet, statsetater og NGO'er i et klimanettverk i Telemark. (Vedlegg 5).

– *Avgjørende med en god miks av folk som skaper drivkraft og sprer kunnskap og entusiasme.* Karianne Resare, tidligere daglig leder i Grenlandssamarbeidet/KS Buskerud, Telemark og Vestfold.

– *Politisk involvering er viktig. Samtidig er det viktig å etablere et bredt eierskap til tematikken. Både bedrifter og samfunnet for øvrig må eie og føle ansvar for saken.* Nils Kristian Bogen, Prorektor, Høgskolen Sørøst-Norge.

Struktur

Når det gjelder struktur peker arbeidsgruppe med valgt ledelse og internt/tilhørende sekretariat seg ut. Fylkeskommunen fremheves tydelig som den de fleste mener bør lede nettverket, selv om nesten 1/3 fra næringslivet mener en næringslivsaktør bør ha ledelsen. Flertallet mener også at nettverket bør ha en administrativ ledelse, men at det politiske miljøet må være tett på. Tilbakemeldingen fra intervjukandidatene var tilsvarende, med unntak for ledelse av nettverket. 12 av 20 respondenter pekte her på Fylkeskommunen. To av respondentene i den elektroniske undersøkelsen foreslo at lederrollen kunne gå på rundgang mellom deltakerne.

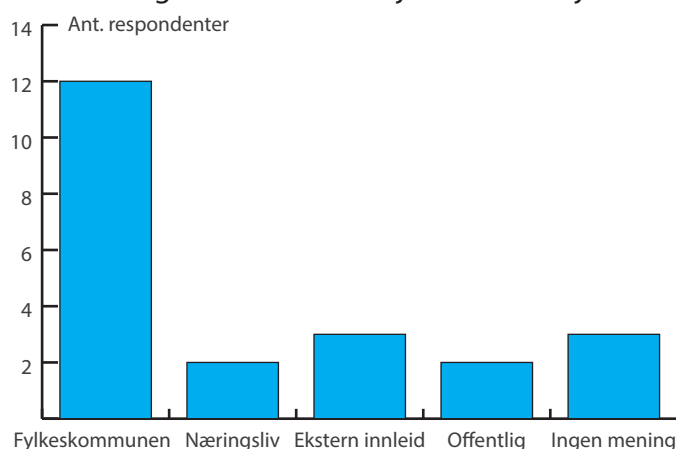
– *Fylkesordfører må være med og ta styringen og prosjektleder-rollen. Dette er nødvendig for å vise at fylkeskommunen virkelig vil satse på dette viktige temaet.* Thor-Oscar Bolstad, seniorrådgiver

Norsk Hydro/tidligere direktør Herøya Industripark.

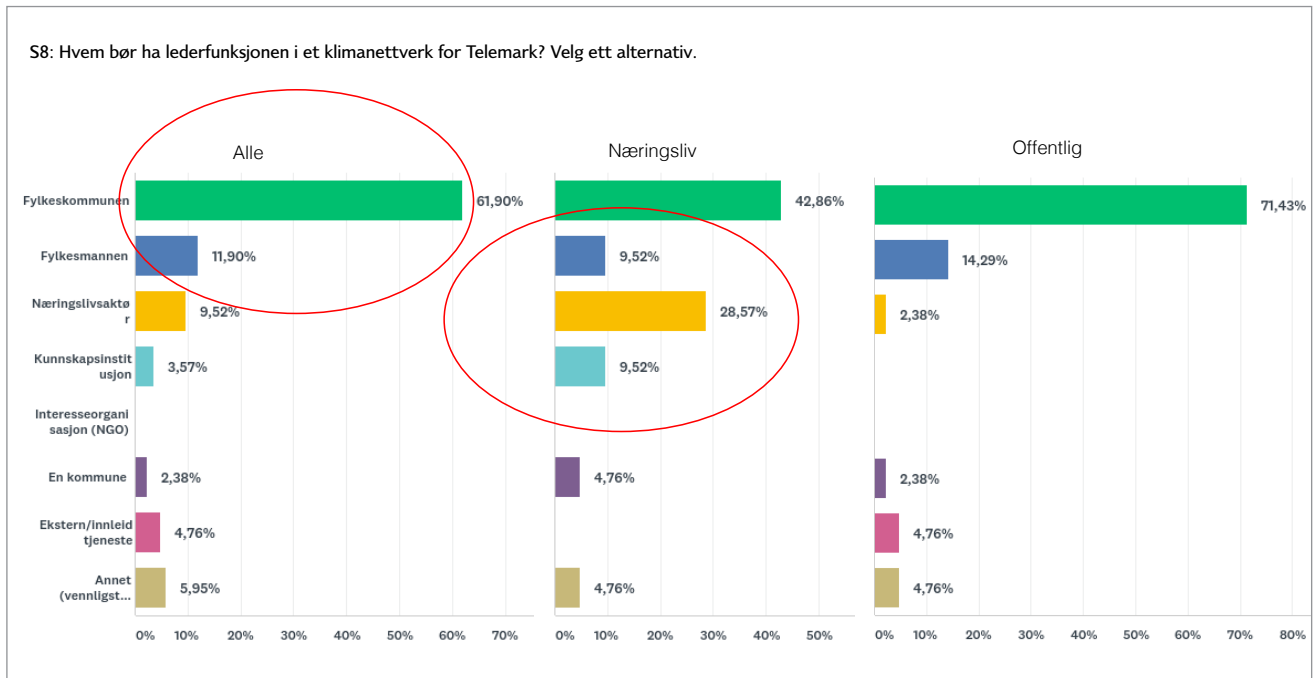
Hvem som bør ha sekretariatfunksjonen viser et tydelig skille mellom respondenter fra næringslivet og det offentlige. Det offentlige mener at fylkeskommunen bør ha denne funksjonen, mens næringslivet mener at ekstern eller innleid tjeneste bør utgjøre sekretariatet. Det ble også understreket viktigheten av å ha tilstrekkelig med ressurser til å drive frem prosessen (100 % prosjektleder og tilgang på mer ressurser).

– *Skal nettverket ha mulighet til gjennomføring bør det følge med ressurser til oppgaven.* Lars Haukvik, Fylkeskultursjef, Telemark fylkeskommune.

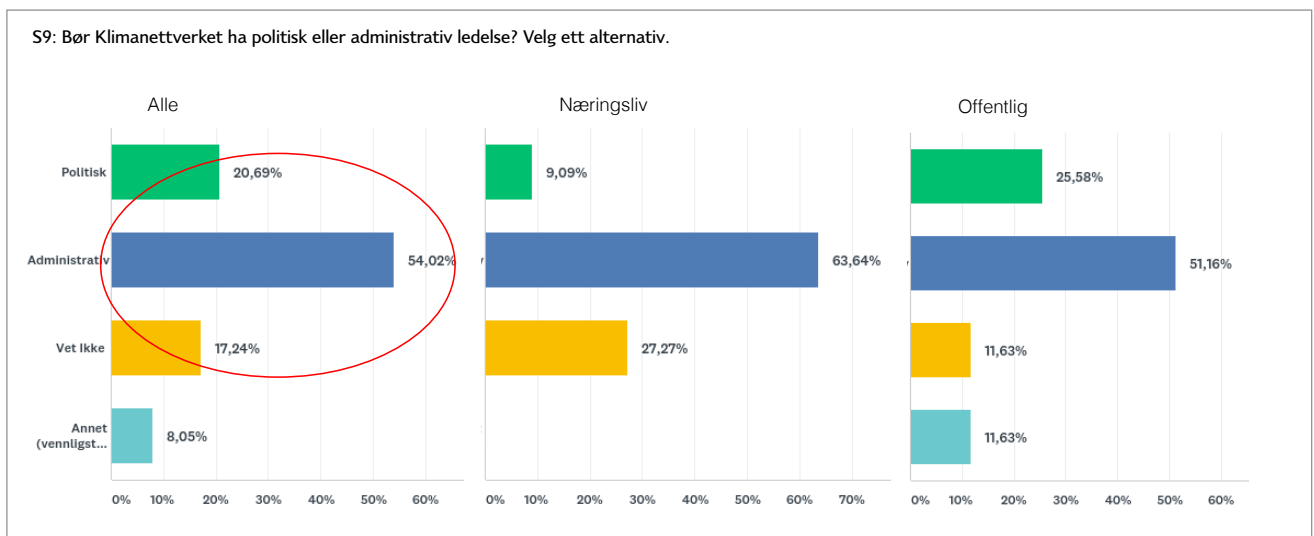
Forventninger om lederfunksjonen - intervjuer

Figur 3. Forventninger om lederfunksjon.

Figur 4. Forventninger om lederfunksjon

Figur 5. Forventninger om politisk eller administrativ ledelse

4.4 DELTAKERNES INVOLVERING

Møtevirksomhet

Et knapt flertall foretrekker 4 møter i året framfor 2. For næringslivet kommer disse to alternativene likt ut. Dette resultatet finner vi også hos respondenter som ikke holder til i noen av bysentraene. Blant respondentene fra næringslivet ønsker flere fysiske møter enn noen ganger fysisk og noen ganger digitalt. Blant offentlige er dette motsatt. Kandidatene i telefonintervjuene var ikke så entydige på antall møter, men hadde en liten overvekt av ønske om fysiske møter, da spesielt i oppstartsfasen.

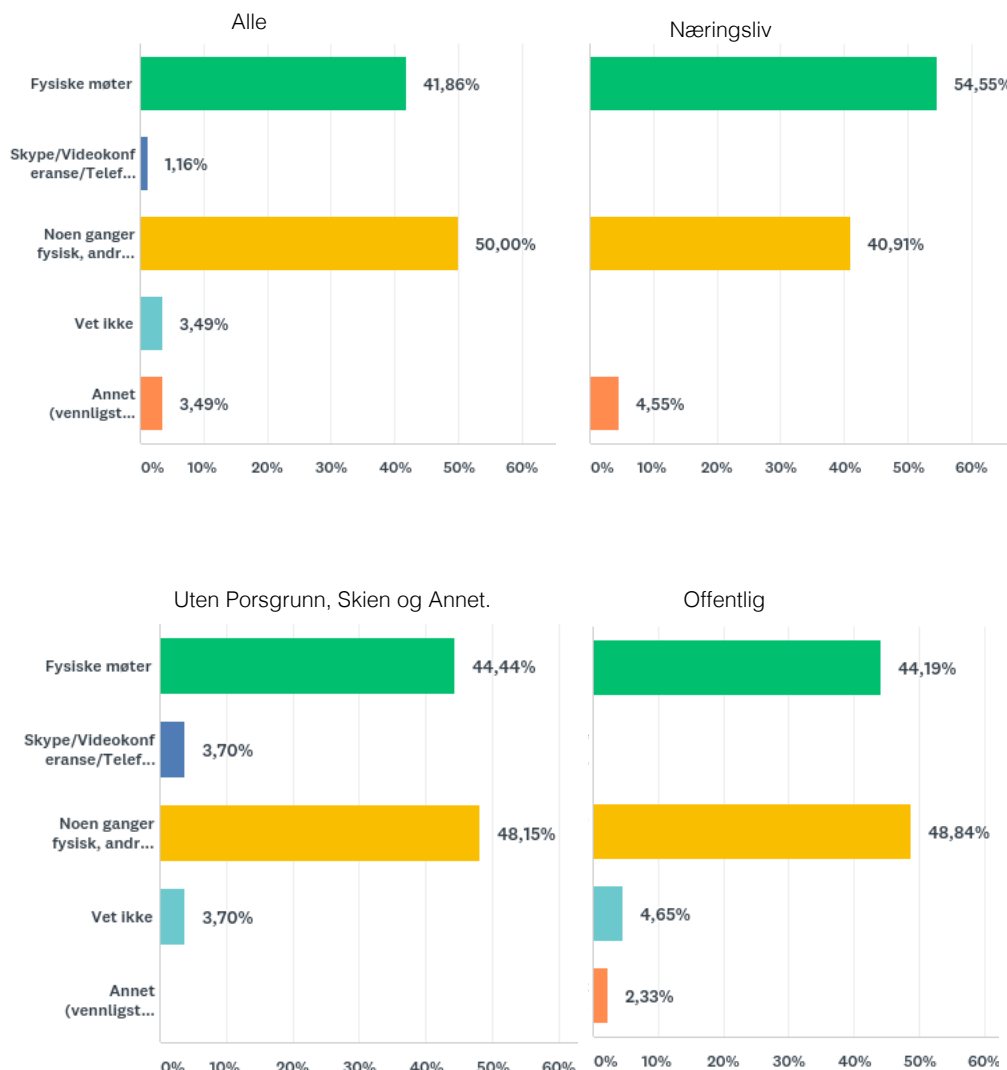
– *De første møtene bør være fysiske og litt hyppige i starten- viktig med progresjon og oppgaver som skal løses til neste gang.* Ingrid Haug, Seksjonssjef Kvalitet & HMS, Skagerak Energi.

To av respondentene i den elektroniske spørreundersøkelsen anbefalte fysiske møter, med direkte videooverføring for de som ikke kan delta fysisk.

Figur 6. Forventninger om møtehyppighet og møteform

S12: Hvordan bør møtene gjennomføres? Velg ett alternativ.

Figur 7. Forventninger om møtehyppighet og møteform

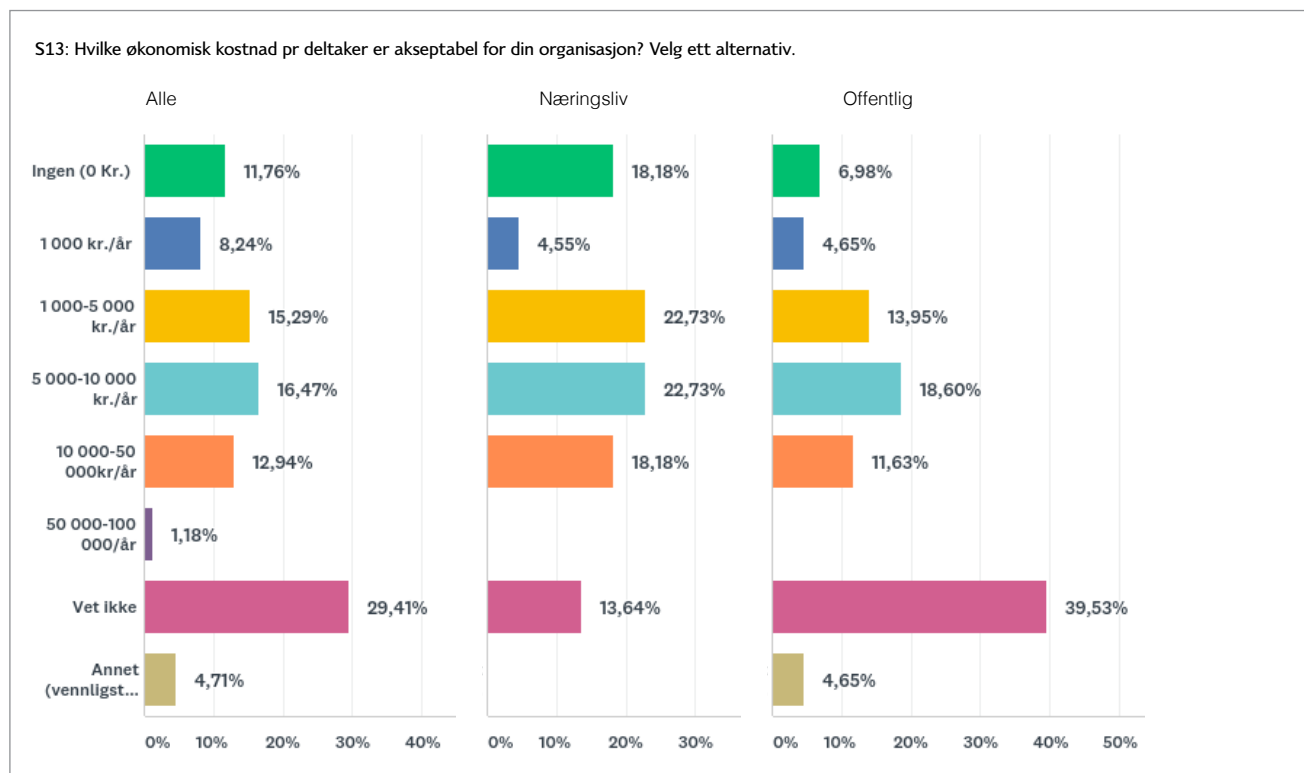
Kostnader

Det er gjennomgående stor aksept for å bruke noen penger på deltakelse i nettverket. Mengde varierer trolig ut fra type og størrelse på organisasjonene. Henholdsvis 15,3 % og 16,5 %, mente 1 000- 5 000 kr. pr. deltaker og 5 000-10 000 kr. pr. deltaker var passe kostnad.

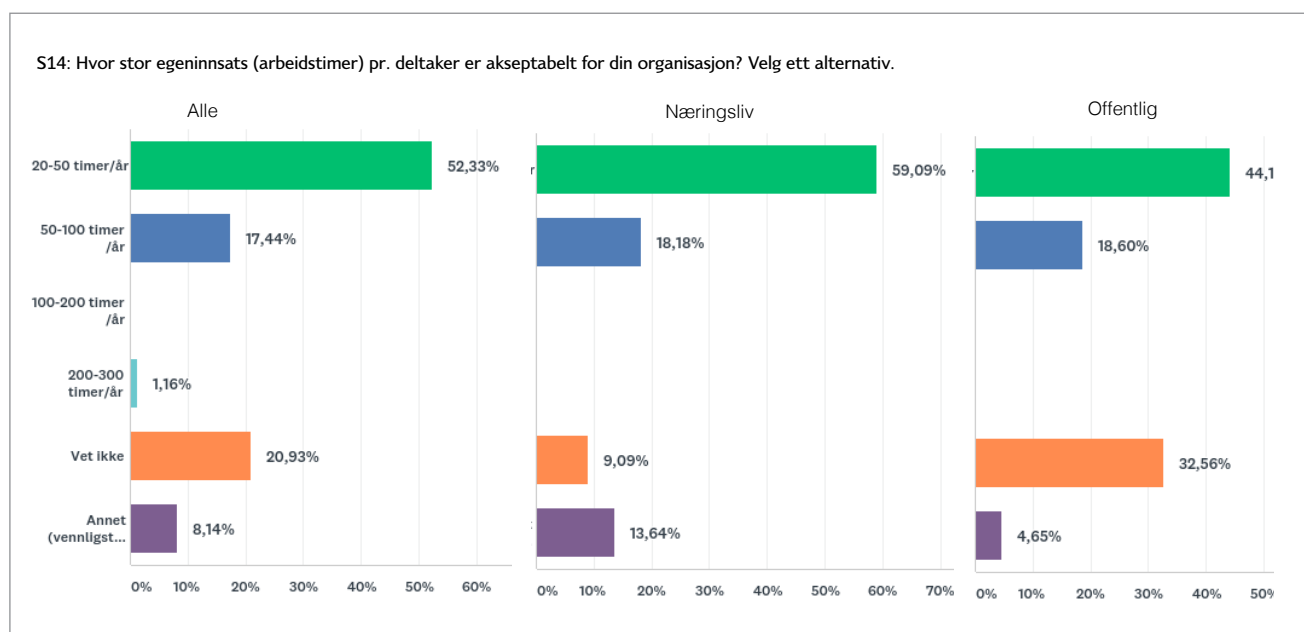
Respondentene i telefonintervjuene, var noe mer tilbakeholdne når det gjaldt økonomiske kostnader.

Fire kandidater påpekte at fylkeskommunen måtte stille med midler i starten, og to fremhevet behovet for å kunne disponere «egne» midler.

– *Nettverket bør ha et miljøfond - en finansiering for å gjennomføre nødvendige tiltak.* Thor-Oscar Bolstad, seniorrådgiver Norsk Hydro/tidligere direktør Herøya Industripark.

Figur 8. Forventninger om kostnader

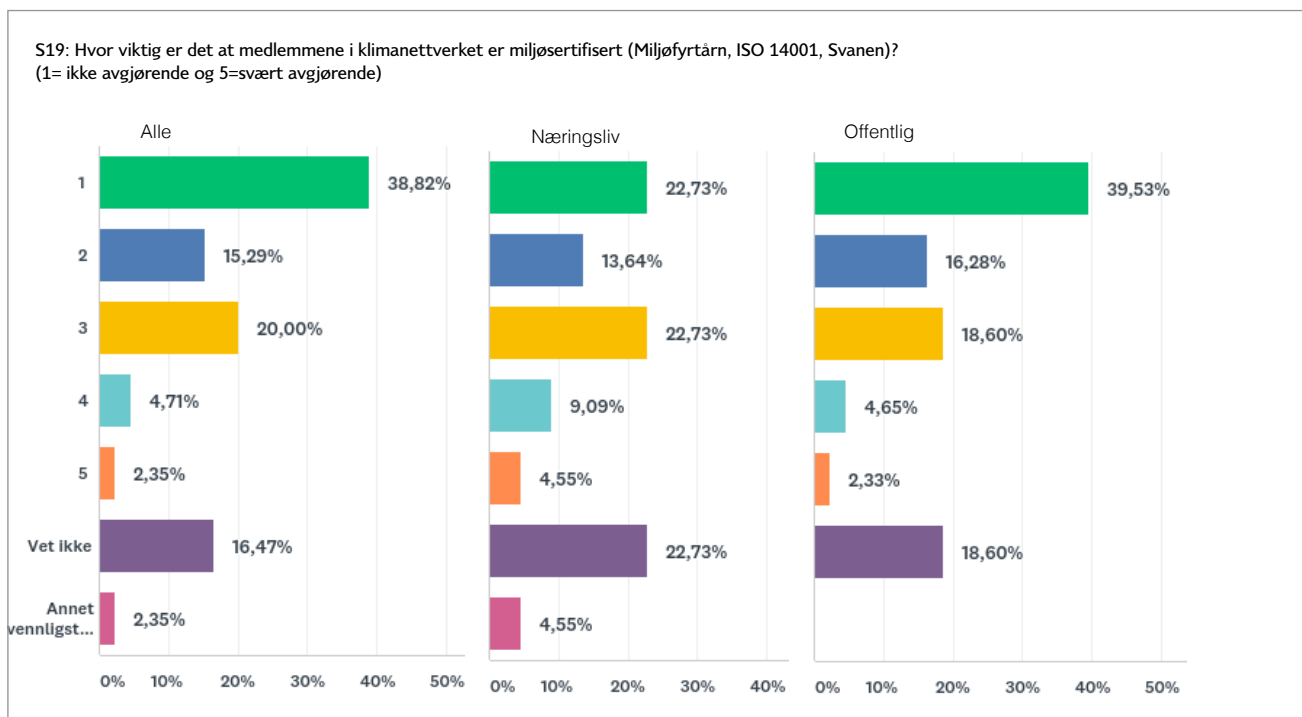
Figur 9. Forventninger om egeninnsats-arbeidstid

Arbeidsinnsats

Det er gjennomgående stor aksept for å bruke noe tid på deltakelse i nettverket.

Henholdsvis 52 % og 17 % av respondentene mente 20-50 timer pr. år og 50 -100 timer pr. år var passende tidsbruk.

15 % intervjukandidater og 20 %, mente henholdsvis 10-30 timer og 20-50 timer pr. år for hver deltaker. I tillegg påpekte to intervjukandidater behovet for 50-100 % stilling til en prosjektleder, og en egeninnsats på 50-100 timer for medlemmer i arbeidsgruppene.

Figur 10. Viktigheten av å være miljøsertifisert.

Miljøsertifisering

Det var et klart flertall av respondenter som mente det ikke var avgjørende viktig at medlemmene var miljøsertifisert. 39 % mente det ikke var avgjørende og 15 % mente det var mindre avgjørende med miljøsertifiserte medlemmer.

– Jeg tenker at det må være et mål å få flere med, og da må ikke nåløyet være for smalt for å delta. Det må heller være at noen viser vei for flere til å sertifisere seg. Respondent i den elektroniske spørreundersøkelsen

Egen deltakelse i et klimanettverk for Telemark

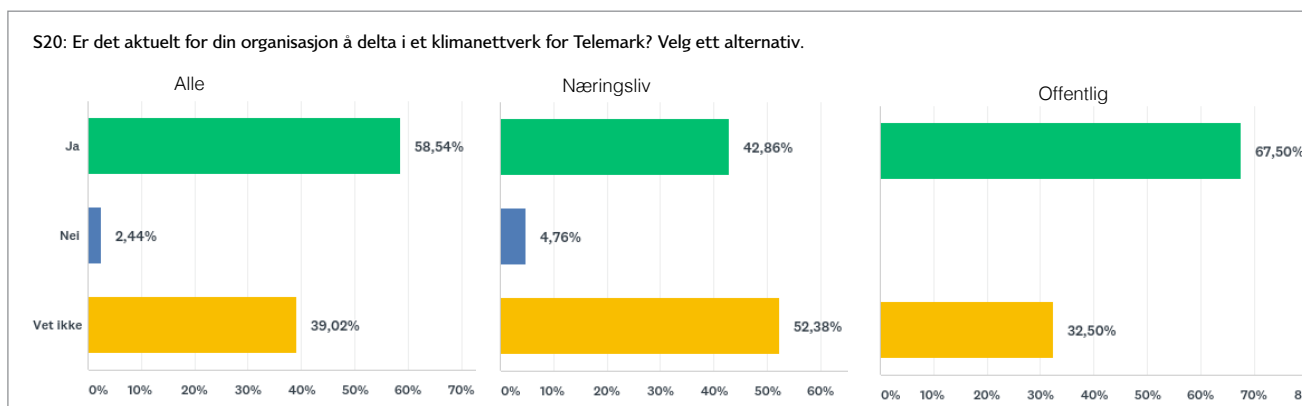
Det ser ut til å være stor interesse for et klimanettverk og stort potensiale for å få til aktivt klimasamarbeid i fylket.

58,5 % av respondentene svarer ja til å delta i et klimanettverk, og det samme svarer 18 av 20 kandidater i dybdeintervjuene.

– Veldig viktig å prioritere dette. Bonden merker klimaendringene først og bonden merker disse mest. Jan Thorsen, organisasjonssjef i Telemark Bondelag

– Ja, så absolutt- viktig for våre medlemsbedrifter å delta. Nikolai Boye, direktør NHO Telemark.

– Dersom kommunene ser en nytte av et slikt nettverk bør dette kunne starte opp før klimaplanarbeidet til fylket er vedtatt. Karianne Resare, KS Buskerud, Telemark og Vestfold/tidligere daglig leder i Grenlandssamarbeidet.

Figur 11. Er det aktuelt for din organisasjon å bli med i et klimanettverk.

4.5 OPPSUMMERING AV FUNN I SPØRREUNDER- SØKELSEN OG DYBDEINTERVJUENE

Denne kvalitative undersøkelsen har resultert i følgende hovedfunn av forventninger til:

Klimaområder

- Ingen spesifikke – alt er interessant.
- Klimatilpasning bør med.
- Industri og distrikt viktig.

Funksjoner

- Samordningsforum for gjennomføring av klimatiltak og klimaplanprosesser, og organisert deling av oppdatert kunnskap og løsninger om klima.
- Forum for iverksettelse av prosjekter, testing av prosjektideer og utbytte i form av forretningsutvikling for partnerne i nettverket.
- Nettverket bør bidra til offentlig oppmerksomhet om nettverket og dets arbeid og politisk gjennomføringsevne.
- Viktig med politisk forankring.

Oppgaver

- Kompetanseheving om klima, klimatilpasning, klimatiltak, innovasjoner og den nye regionen.
- Samordning og gjennomføring av tiltak.
- Motivering og formidling av prosjekter og resultater.

- Informere og søke om finansiering.
- Arrangere workshops om relevante klimatiltak som angår den enkelte virksomhet.

Organisering

- Struktur: Flat struktur med arbeidsgruppen og valgt ledelse.
- Ledelse: Fylkeskommunen (administrasjon). Næring tett på og politisk forankret.
- Sekretariat: Fylkeskommunen – Internt/innleid tjeneste.
- Deltakere: Det offentlige, næringsliv, kunnskapsinstitusjoner, virkemiddelapparat, statsetater og NGO.

Deltakers involvering

- Møtefrekvens: 2–4 møter/år (flertall for 4 møter/år) – hyppige møter i starten. Arbeidsgruppen med hyppigere møter.
- Møteformat: Fysiske og digitale.
- Kostnad: Differensiert 0–30 000 kr deltakeravgift. Nettverket bør disponere et miljøfond.
- Tidsbruk: 20–50 t/år for deltakerne. Prosjektleder 100 % og arbeidsgruppemedlemmer 50–100 t/år.

5. EKSISTERENDE KLIMANETTVERK OG ANDRE SAMMENLIGNBARE NETTVERK

5.1 KLIMANETTVERK I NORGE

I tråd med rammene for dette forprosjektet har Bergfald Miljørådgivere sett nærmere på nettverkene i Vestfold og Agder, men presenterer også nettverk i Østfold og Oslo for å vise mangfoldet av løsninger og nettverk som kan bli relevante å samarbeide med.

Tre intervjuer er blitt gjennomført – daglig leder i Vestfold Klima- og Energiforum (VKEF), Benjamin Myklebust Rød, prosjektleder i Klimapartnere Agder, Torstein Ekern, og koordinator i Klima Østfold og Energiforum Østfold, Guro Nereng.

I tillegg er det hentet inn informasjon fra internett.

5.1.2 Vestfold Klima- og Energiforum (VKEF)

Forumet går tilbake til 2005 som et partnerskap mellom offentlige og private virksomheter. I 2011 ble det besluttet å videreføre forumets arbeid i en ny femårsperiode og navnet ble endret til Vestfold Klima- og Energiforum (VKEF).

Forumets visjon er at Vestfold blir et lavutslippssamfunn med en høy anvendelse av fornybare energikilder. Dette innebærer å ha fokus på å redusere utslipp av klimagasser, og aktivt møte de utfordringene som endringer i klimaet kan gi. Forumet er en møteplass for meningsutveksling, bevisstgjøring og læring i klimaproblematikk og energibruk.

VKEF har siden 2011 vært organisert gjennom femårsperioder med spesielle fokusområder og ulike partnere som passer inn i temaene det jobbes med. Innad i organisasjonen diskuteres det nå om dette bør endres til en mer løpende avtale som er mer fleksibel.

BEFARING: Nye Horten videregående skole skal bli Norges første plusskule. Som en av aktivitetene i VKEF i året som gikk var partnerne på befaring her. ILL: VEIDEKKE

Organisering

Styreleder oppnevnes av Vestfold Fylkeskommune, og forumets sekretariat er plassert hos Fylkesmannen i Vestfold. Sekretariatet består per nå av 2 årsverk og daglig leder er Benjamin Myklebust Rød.

Forumet ledes av et oppnevnt styre, med representanter fra Vestfold fylkeskommune, Fylkesmannen i Vestfold, kommunene i Vestfold, oppnevnt av KS, næringslivsbedrifter oppnevnt av NHO, LO Vestfold og Høgskolen i Sørøst-Norge. Styreleder er Fredrik Tronhuus, leder for Hovedutvalg for klima, energi og næring i Vestfold fylkeskommune (H).

Partnerskapsmøtet er rådgivende organ for styret og møtes minst en gang i året.

VKEF består i dag av 28 partnere, delt inn i hovedpartnere og nettverkspartnere. De åpner også for engasjerte privatpersoner (kalt generell partner), men så langt har det ikke vært interesse for det.

Foruten de offentlige partnerne fra kommunesektoren, består partnerne i stor grad av bedrifter i energi- eller avfallsbransjen.

Skagerak Energi, med hovedsete i Telemark, er blant hovedpartnerne i VKEF. VKEF har mye kontakt med flere andre aktører i Grenland, blant annet på høgs-kolen.

Finansiering

VKEF hadde for 2017 et budsjett på ca. 1,8 millioner kroner. Kostnadene dekkes i hovedsak av partneravgiften. Lønninger er den største utgiftsposten. I tillegg arrangerer de samlinger og åpne arrangementer.

Hovedpartnerne betaler 50.000 kroner årlig, mens nettverkspartnerne betaler i snitt 8.000 kroner. Det er blitt åpnet for mer fleksibel betaling, avhengig av partnernes betalingsevne.

Krav til partnerne

Partnerne oppfordres til å delta aktivt i de nettverksgruppene som etableres for å fokusere på prioriterte temaer og oppgaver. Slike nettverksgrupper ledes av sekretariatet i forumet.

Partnerne må betale kontingenten og oppnevne kontaktpersoner inn mot VKEF.

Aktiviteter

VKEF arrangerer jevnlig små møter/temadager med mål om å være mest mulig spisset mot konkrete temaer.

De har ingen faste møter for alle partnerne. I stedet satser de på arrangement spisset mot konkrete temaer for de av partnerne som er interessert. Gjennomsnittlig en gang i året arrangerer VKEF en større åpen konferanse. 11. januar 2018 avholdt de en konferanse om bygg. Året før var temaet biogass.

Partnerne er delt inn i nettverksgrupper fordelt på klimavennlig transport og bygg. Med energistyring i bygg som tema arrangerte VKEF nylig befarung på Torp for de av partnerne som var interessert i å se nærmere på energibrønner. Det kom i stand etter at en av partnerne, eiendomsaktøren Folksom, tok initiativ. En annen befarung gikk til nye Horten videregående skole som er blitt pluss-hus. De har også hatt skriveverksted for klimasats-søknader og temamøte om offentlige anskaffelser.

På grunn av forholdsvis små ressurser, er det begrenset hvor mye kapasitet de har til å søke eksterne midler.

TEMA: Biogass har vært et satsningsområde for VKEF. Her er daværende kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner på befarung på fyllstasjonene for biogass for bussene i Grenland. FOTO: Vestfold klima- og energiforum

Informasjonsutveksling

Sekretariatet sender hver uke ut en informasjonsbulletin på epost til partnerne. De har også direkte møter med de enkelte partnerne.

De har en nettside med noen nyhetssaker, men den største aktiviteten foregår på Facebook, spesielt i påvente av nye nettsider.

Hva er den viktigste lærdommen?

Ifølge daglig leder Benjamin Myklebust Rød er dette den viktigste lærdommen av nettverket:

”Det skjer mye mer når folk møter folk som driver med det samme. Gjennom å dele kompetanse og ambisjoner har mye av hva man tror det er mulig å gjøre endret seg.”

— Benjamin Myklebust Rød

5.1.3 Klimapartnere Agder

Aust-Agder fylkeskommune etablerte i 2009 Klimapartnere som den første fylkeskommunen i Norge. Dette ble gjort i samarbeid med Grid Arendal og Arendal kommune. Vest-Agder fylkeskommune kom også raskt med og man etablerte et felles Klimapartnere Agder.

Klimapartnere Hordaland ble lansert i 2014 i samarbeid med Norsk klimastiftelse. Klimapartnere Troms så dagens lys i februar 2017 og Rogaland vil ha første oppstartsmøte nå - i februar 2018. Trøndelag og Nordland har saken oppe til politisk behandling i løpet av våren.

Målet for klimapartnerne er å redusere klimautslipp og stimulere til grønn samfunns- og næringsutvikling.

Det som i første rekke skiller Klimapartnere fra andre klimanettverk i Norge er at de krever klimaregnskap av partnerne sine, og kan dermed måle effekten av tiltakene sine i form av klimagassreduksjon.

Organisasjon

Klimapartnere Agder er organisert som et prosjekt under Aust-Agder fylkeskommune. Når Agder-fylkene slås sammen fra 2020, blir Klimapartnere Agder et naturlig nettverk for den nye regionen. Prosjektleder er Torstein Thorsen Ekern.

Nettverket ledes av en styringsgruppe på åtte medlemmer – fire fra offentlige virksomheter og fire fra private. Sekretariatet er tilknyttet fylkeskommunen, og utgjør nå 1,5 årsverk (Hordaland har også halvannet årsverk, mens Troms og Rogaland starter med ett).

Klimapartnere består i dag av 50 partnere/medlemsbedrifter fra offentlige og private virksomheter. (Hordaland har 32, mens Troms har 18).

SIGNERING: Virksomheter som signerer seg som partnere i Klimapartnere profilerer seg på nett og sosiale medier. Her skriver Torstein T. Ekern fra Klimapartnere og Unni Farestveit fra Agder Energi under på en samarbeidsavtale. Foto: Agder Energi

Få av partnerne er fra industrien, siden de allerede er godt organisert i Eyde-klyngen. Klimapartnere Agder samarbeider likevel tett med dem, inviterer representanter fra klyngen til partnersamlingene og har med jevne mellomrom felles arrangementer. Målgruppen til Klimapartnere er både bedrifter og offentlige virksomheter som ønsker å bli mer klimavennlige og som ofte ikke tidligere vært med i klynger (som Eyde-klyngen og Node-klyngen).

Kommunene i Agder har et eget planfaglig nettverk i tillegg. Dette nettverket er ikke direkte koblet opp mot Klimapartnere, men sistnevnte har deltatt et par ganger når klima har vært tema for samlingene.

Planfaglig nettverk er et nettverk som administreres av fylkeskommunene i Agder administrerer og der personer som jobber med plansaker i kommunene er med.

Finansiering

Klimapartnere Agder hadde i 2017 et budsjett på drøyt 1,2 millioner kroner. Regningen deles omtrent i to – fylkeskommunen betaler rundt halvparten, mens partnerne betaler den andre halvparten.

For virksomheter med mer enn 50 ansatte koster den årlige kontingenten 22.000 kroner. Virksomheter under 50 ansatte betaler 11.000 kroner. (Hordaland har en tredelt kontingent og tar litt mer per partner).

Krav til partnerne

For å være partner i Klimapartner-ordningen må man – i tillegg til å betale kontingenten – levere årlige klimaregnskap. Disse klimaregnskapene sendes til nettverket og offentliggjøres. Klimapartnere Agder kan vise til at deres medlemsbedrifter har halvert klimautslippene sine siden oppstarten i 2009. Fra 2016 til 2017 reduserte de da 45 partnerne utslippene sine med 17 prosent. (Vedlegg 6).

Det anbefales at medlemsbedriftene miljø-sertifiserer seg, men det settes ikke som betingelse. I tillegg må partnerskapet forankres i toppledelsen i virksomheten.

Aktiviteter

Klimapartnere Agder har som mål å samle partnerne en gang i måneden. I tillegg blir det åpne arrangementer i samarbeid med andre aktører, som f.eks. Innovasjon Norge.

Sekretariatet følger tett opp partnerne en til en. I tillegg er partnerne organisert i ulike faggrupper som jobber med spesifikke tema (transport, miljøvennlige bygg, avfall og energiløsninger).

Av og til er det workshops i forbindelse med partnersamlingene med ulike tema som grønn forretningsutvikling. Sist ute var temaet matsvinn, etter initiativ fra Kristiansand kommune. De har mål av seg på å være Norges beste på dette området. Workshopen samlet bl.a. sykehuset, universitetet, avfallsselskapene, noen av hotellene m.fl.

Fylkesrådmann Tine Sundtoft (tidligere klima- og miljøminister) tar initiativ til felles-samlinger og tiltak med sentrale aktører på Agder, deriblant Klimapartnere Agder.

Informasjonsutveksling

Informasjon om nettverket og kommende arrangementer sendes på epost. Mailinglisten består nå av rundt 500 mottakere. Arrangementer annonseres også på Facebook og hjemmesider.

Facebook brukes hyppig (omtrent hver dag) til å dele positive grønne nyheter fra partnerne. Nettsiden er en mer statisk informasjonskanal, men det er en felles ambisjon for alle Klimapartnere-regionene å gjøre den bedre fremover.

Hva er den viktigste lærdommen?

Ifølge prosjektleder Ekern er dette den viktigste lærdommen fra arbeidet i Klimapartnere:

"Det er utrolig viktig å jobbe systematisk med konkrete resultater slik at nettverket blir mer enn en prateklubb. Vi er utrolig stolte av at vi har halvert utslippene siden oppstarten i 2009. Før vi kan styre noe, må vi måle det. Og klimaregnskap er et konkret verktøy. Å bli målt på utslipp setter i gang en positiv konkurranse mellom partnerne. Vi viser også fram best praksis på ulike felt, slik at partnerne kan inspirere og gi tips til hverandre. Vi tror at offentlige og private virksomheter trenger å treffes på en nøytral grunn for å diskutere løsninger, for eksempel i forbindelse med ladeinfrastruktur for elektrisk transport. De som ønsker å betale kan treffe de som leverer utstyr, nett, strøm osv slik at man står bedre rustet til å finne de beste løsningene. Det er viktig å samarbeide med andre instanser, klynger og aktører slik at man drar sammen."

Vedlegg 6 inneholder "Best praksis 2018" fra Klimapartnere.

JUBEL: 7. mars i år var over 50 personer samlet til årsmøte i Klimapartnere Agder. Disse representerte 32 ulike virksomheter. Foto: Klimapartnere Agder

5.1.4 Andre klimanettverk i Norge

Østfold

Østfold har delt seg i flere nettverk, med Klima Østfold og Energiforum Østfold som de to viktigste.

Klima Østfold ble opprettet i 2012 som et utelukkende offentlig samarbeid mellom offentlige instanser - bestående av kommuner, fylkeskommunen og fylkesmannen.

Energiforum Østfold består av næringslivet, noen kommuner, fylkeskommunen, fylkesmannen, næringslivsorganisasjoner (NHO og LO), miljøorganisasjoner.

Fylkeskommunen betaler for en koordinator som arbeider 95 % for Klima Østfold og 5 % for Energiforum Østfold. Sistnevnte nettverk har derfor svært liten aktivitet. Guro Nereng er koordinator.

Parallelt med dette finnes det egne bransjespesifikke nettverk for gjenbruk, smart teknologi, fornybar energi osv.

Klima Østfold finansieres gjennom at hver kommune årlig går inn med 20.000 kr hver, samt 1,5 kr pr innbygger. Østfold fylkeskommune bidrar med tilsvarende beløp og støttes av Fylkesmannen i Østfold. I tillegg skaffer sekretariatet prosjektfinansiering fra statlige myndigheter og EU.

Energiforum Østfold finansieres gjennom en årlig kontingent på 5000 kroner for offentlige og private virksomheter. Organisasjoner betaler 1000 kroner, mens privatpersoner og enkeltmannsforetak betaler 500. Sistnevnte er det ingen av.

Næring for klima

I Oslo har Næring for klima eksistert som et klimasamarbeid mellom Oslo kommune og virksomheter i Osloregionen. Nettverket arrangerer nettverksmøter og en årlig toppledersamling.

To ganger i året arrangeres en signeringslunsj der partnere inviteres til en høytidelig signeringslunsj med byråd for miljø og samferdsel i Oslo rådhus. Rikke Dahl Monsen utgjør sekretariatet for Næring for klima. 77 virksomheter er partnere i nettverket (oslo kommune, Næring for klima).

Oversikt over medlemmene i de ulike nettverkene finnes i vedlegg 8.

5.2 KLIMANETTVERK I SVERIGE

Her er en kort oversikt over noen av de viktigste nettverkene i Sverige, med tre nasjonale nettverk for henholdsvis kommunene, næringslivet og NGO-er, og ett regionalt. Informasjonen er hentet fra internett. Nettverkene har eksistert lenge og har store ambisjoner for reduksjon av klimagassutslipp.

Hagainitiativet

"Et lønnsomt næringsliv uten klimapåvirkning" er Hagainitiativets visjon. Hagainitiativet er et nettverk for svenske næringselskaper som setter seg mer ambisiøse klima- og miljømål enn den svenske regjeringen. Klimagassutslippene skal reduseres med 40 prosent til 2020 og ned til netto null i 2030. Hagainitiativet tillater ikke bruk av klimakvoter.

Hagainitiativet startet opp i 2010. Nettverket består av 15 selskaper: AkzoNobel, Axfood, Coca-Cola European Partners Sverige, Folksam, Fortum Värme, Green Cargo, JM, Lantmännen, Löfbergs, McDonald's Sverige, HKScan Sweden, Preem, Siemens, Stena Recycling og Sveaskog.

Klimatkommunerna

Klimatkommunerna er en forening for kommuner, landsting og regioner som jobber aktivt med å redusere klimagassutslipp. De 37 medlemmene representerer over fire millioner mennesker.

Klimatkommunerna er i front både i Sverige og verden med tøffe klima- og energimål og ambisiøse mål. Nettverket kom i gang i 2003.

Nettverkstreff gjennomføres to – tre ganger i året. Målet er å tilrettelegge for erfaringsutveksling, ny kunnskap og inspirasjon.

Lunds klimatallians

I Lund kommune har et 20-talls virksomheter gått sammen om å danne et klimanettverk. Nettverket samarbeider tett med Lunds universitet og kommunen for å skape grobunn for innovasjoner og nye samarbeid. Målet er å redusere klimautslipp og bygge et bærekraftig samfunn.

Lunds klimatallians arbeider i nettverksform med utveksling av erfaringer og deling av ny kunnskap på klima- og energifronten. Selskapene forplikter seg til å måle CO₂-utslipp, gjennomføre mål for å minske utslipp, følge opp beregninger og planlagte handlinger, kommunisere kunnskap til ansatte, kunder og andre interesserte.

Det finnes også en Klimatallians Skåne Nordost.

KlimatSverige

Nettverket KlimatSverige samler organisasjoner og enkeltpersoner som tar klimaforskningens advarsler på alvor. Målet er å:

- skape en møteplass der organisasjoner og enkeltpersoner kan utveksle informasjon og ideer og skape samarbeid
- utvide klimabevegelsen ved å kombinere ulike individuelle og sivile samfunnsaktører.
- stimulere til felles aksjoner og aktiviteter
- styrke klimabevegelsens stemme i debatten
- samarbeide med internasjonale bevegelser verka med internasjonale bevegelser som jobber for sosial og økologisk transformasjon basert på global solidaritet og rettferdighet.

Medlemmene består av ideelle organisasjoner, politiske ungdomspartier, kulturinstitusjoner og enkeltpersoner.

HEM OM OSS AKTUELLT MEDLEMMAR LÖNSAMT KLIMATARBETE PÅVERKAN PRESS ENGLISH

Hej PM Nilsson, politisk redaktör på Dagens Industri
Varför har Dagens Industri klimatfrågan som en av tre toppfrågor inför valet? - MI...
Publicerat 7 mars, 2018

Hej Isabella Lövin, minister för internationellt utvecklingssamarbete och klimat (MP)
Vad var den viktigaste framgången på COP23 i Bonn? - Att USA inte fått fler länder at...
Publicerat 4 december, 2017

Hallå där Ola Alterå, chef för klimatpolitiska rådets kansli
Varför inrättar regeringen ett klimatpolitiskt råd? - Sverige får en ny Klimatlag som ...
Publicerat 4 december, 2017

INTERVJUER: På Hagainitiativets hjemmeside intervjuer de sentrale aktører i svensk samfunnsliv om deres forhold til miljøet slik denne skjermdumpen viser.

INFO OM KLIMANETTVERK I SVERIGE

Organisering Struktur Ledelse Sekretariat Deltagere	Hagainitiativet: Nettverk for svenske næringselskaper (15 stk) Klimatkommunerna: kommuner, landsting og regioner. 37 medlemmer som representerer over fire millioner mennesker. Lunds klimatallians: Lund kommune, 20-talls virksomheter og Lunds universitet KlimatSverige: Organisasjoner og enkeltpersoner
Innhold Klimaområder Funksjoner Oppgaver	Klimatkommunerna: Tilrettelegge for erfaringsutveksling, ny kunnskap og inspirasjon. Lunds klimatallians: Selskapene forplikter seg til å måle CO ₂ -utslipp, gjennomføre mål for å minske utslipp, følge opp beregninger og planlagte handlinger, kommunisere kunnskap til ansatte, kunder og andre interesserte. KlimatSverige: Møteplass der organisasjoner og enkeltpersoner kan utveksle informasjon og ideer og skape klimasamarbeid
Deltageres involvering	Klimatkommunerna: Nettverkstreff gjennomføres to – tre ganger i året

Tabell 1. Klimanettverk i Sverige

5.3 KLIMANETTVERK I TYSKLAND

Klimanettverk har en lang tradisjon i Tyskland. Allerede på 90-tallet begynte diskusjonen om hvordan man kan ta grep for å redusere CO₂-utslipp. Nettverkene ble først opprettet av engasjerte privatpersoner og NGO-er på begynnelsen av 2000-tallet. Målet var å informere og skape oppmerksomhet. Senere engasjerte kunnskapsinstitusjoner og myndighetene seg med fokus på tiltak. I lang tid ble næringslivet holdt utenfor nettverksarbeid med få unntak. I dag eksisterer det svært mange nettverk, som alle er aktive på ulikt vis:

- Vitenskapelige nettverk med mål om å veilede politikerne (Eksempel: «Klimanetzwerk Sachsen»)
- Nettverk opprettet på privat initiativ med mål om å skape oppmerksomhet å informere lokalt. Eksempel: «Klimabündnis Mühlheim»
- Nettverk opprettet og ledet av NGOer med mål om å informere om globale forandringer
- Eksempel: «Klimaallianz Oldenburg»
- Tematiske nettverk med mål om å gjennomføre tiltak, hovedsakelig energitilpassing av bygninger. Eksempel: «Klimapakt Wohnen in Schleswig-Holstein»
- Regionale nettverk med mål om å informere og koordinere aktiviteter i regioner, driftet av myndighetene. Disse nettverkene er ofte blitt utvidet med representanter fra næringslivet. Eksempel: «Klimanetzwerk Südwestfalen»
- Regionale nettverk med representanter fra offentlig, kunnskapsinstitusjoner og næringsliv. Av og til er også interesserte privatpersoner med. Eksempel: «Klimapartner Oberrhein»

Med rammene for dette oppdraget presenteres her et eksempel som passer best til utfordringene i Telemark. En oversikt over nettverk og detaljert beskrivelse av enkle nettverk finnes som vedlegg 5.

Organisasjonsform

Den typiske organisasjonsformen for klimanettverkene er «eingetragener Verein». Det er en spesifikk type foreningsform som ikke finnes i Norge. «Eingetragener Verein» brukes av alle slags frivillige foreninger uavhengig om det en sportsklubb, hagekoloni eller et klimanettverk. I dag eksisterer rundt 600.000 «eingetragene Vereine» i Tyskland.

Faglig støtte og administrasjon

Fra 2000-tallet og fremover bygde tyske myndigheter på delstatsnivå opp et nettverk av virksomheter som gir faglig støtte rundt temaet energi. Målet er å samle så mye kunnskap om energi som mulig i en organisasjon. Konkrete oppgaver er:

- Å ha oversikt over forskningen, den tekniske utviklingen og implementeringen i markedet
- Å gi energirådgiving ikke bare for enkle bygg, men også for bydeler og komplekse strukturer
- Opplæring
- Å støtte myndigheter, næringsliv og privatpersoner med energitiltak.
- Å styre og administrere klimanettverk som eksternt sekretariat med eksternt ekspertise.

INFO OM KLIMANETTVERK I TYSKLAND

Organisering Struktur Ledelse Sekretariat Deltagere	Klimapartner Oberrhein: 110 medlemmer fra offentlige myndigheter, kunnskapsinstitusjoner, næringsliv og bransjeorganisasjoner. Nettverket styres av en president, styreleder og et rådgivende utvalg. Alle medlemsorganisasjonene er representert i styringsgruppen.
Innhold Klimaområder Funksjoner Oppgaver	Reduksjon av CO ₂ -utslipp, gjennomføre prosjekter og følge gode eksempler. I tillegg til å vektlegge informasjon og opplysning, som oftest gjennom arrangementer og konferanser. Klimapartner Oberrhein: Informasjon om eksisterende støtteordninger for energieffektive bygg. Gjennomfører arrangementer for å informere, pilotprosjekter for å utforske nye løsninger og siden 2015 gjennomføre nettverket egne prosjekter.
Deltageres involvering Møtefrekvens Møteformat Kostnad Tidsbruk	Møtefrekvensen variere fra nettverk som jobber med flere arbeidsgrupper til dem som bare har møter tre ganger i året. Sistnevnte har gjerne eget sekretariat som drifter arbeidet. Finanseringen av nettverker foregår på tre nivåer. Medlemmene betaler en avgift, ofte basert på størrelse. Offentlige myndigheter på nasjonalt eller regionalt nivå bidrar, i tillegg til at mange får tilskudd gjennom EU. Klimapartner Oberrhein: Lav medlemsavgifter ift andre tyske nettverk. Alle medlemmer, uavhengig om det er privatpersoner eller institusjoner, betaler 365 €/år. Mesteparten av kostnadene dekkes via tilskudd fra EU.

Tabell 2. Klimanettverk i Tyskland.

Aktiviteter

De fleste klimanettverk har fokus på å redusere CO₂-utslipp. De velger som regel å starte med en undersøkelse med handlingsplan og tiltak som utgangspunkt for aktivitetene de velger. Fokus ligger på å gjennomføre prosjekter som viser at det er mulig å redusere CO₂ uten at det koster for mye. De velger å følge gode eksempler, i tillegg til å vektlegge informasjon og opplysning, som oftest gjennom arrangementer og konferanser.

Finansering

Finanseringen av nettverker foregår på tre nivåer. Medlemmene betaler en avgift, ofte basert på størrelse. Offentlige myndigheter på nasjonalt eller regionalt nivå bidrar, i tillegg til at mange får tilskudd gjennom EU.

Møtefrekvens

Møtefrekvensen variere fra nettverk som jobber med flere arbeidsgrupper til dem som bare har møter tre ganger i året. Sistnevnte har gjerne eget sekretariat som drifter arbeidet.

Eksempel Klimapartner Oberrhein

Regionen «Südlicher Oberrhein» ligger sørvest i Tyskland mot grensen til Frankrike og Sveits. Det har rundt 1 millioner innbyggere som bor i småbyer og i landlige omgivelser.

Grunnen til fremhevelsen av akkurat dette nettverket, er utviklingen fra å være et enkelt initiativ til et omfattende nettverk som finanseres med 16,4 million

euro fra EU. Kort sagt: Klimapartner Oberrhein er en suksesshistorie.

Nettverket ble grunnlagt i 2004 på initiativ fra «Regionalverband Südlicher Oberrhein» som kan sammenliknes med en fylkeskommune. Det var i starten begrenset til offentlige institusjoner. De begynte med en studie om bedre utnyttelse av fornybare energi og andre tiltak for å redusere CO₂-utslipp. Rapporten ble grunnlaget for videre arbeid. I 2007 ble nettverket utvidet og myndigheter inngikk et strategisk samarbeid med næringslivet. Fra 2008 ble forskjellige pilotprosjekter i samarbeid fra næringsliv og myndigheter realisert. Nettverket ble stadig mer profesjonelt og 2010 opprettes en «eingetragener Verein» med navn «Strategische Partner – Klimaschutz am Oberrhein e.V.» kort «Klimapartner Oberrhein». Siden 2015 disponerer nettverket eget kontor med seks ansatte.

Organisering

Siden 2010 har nettverket mer enn 110 medlemmer fra offentlige myndigheter, kunnskapsinstitusjoner, næringsliv og bransjeorganisasjoner. Nettverket styres av en president, styreleder og et rådgivende utvalg. Alle medlemsorganisasjonene er representert i styringsgruppen.

Finansering

«Klimapartner Oberrhein e.V.» har veldig lave medlemsavgifter ift andre tyske nettverk. Alle medlemmer, uavhengig om det er privatpersoner eller institusjoner, betaler 365 €/år. Mesteparten av kostnadene dekkes via tilskudd fra EU.

EU midler nettverkene benytter seg av heter «European Regional Development Fund» (ERDF). Det primære formålet med programmet er å skape grunnlag for smart og bærekraftig vekst i regionen, og å stimulere til sosioøkonomisk utvikling i regionen. De tyske delstatene får penger ut av programmet og fordeler midlene videre til regionale prosjekter. Baden-Württemberg f.eks. har laget et eget programmet "Innovation und Energiewende» (Innovasjon og skift til grønn energi), som disponerer 250 million euro EU-midler. Delstaten Nordrhein-Westfalen med flere innbyggere disponerer 2,4 milliard euro. ERDF-programmet er den viktigste kilde for å finansiere de grønne skift.

Aktiviteter

Nettverket har tre mål:

- Reduksjon av CO2-utslipp gjennom fornybare energikilder og energieffektiv utbytelse av bygg.
- Informasjon om eksisterende støtteordninger for energieffektive bygg.
- Bedre samarbeidet mellom offentligheten, næringslivet og akademien.
- I begynnelsen gjennomførte nettverk først og fremst arrangementer for å informere. Senere initierte det pilotprosjekter for å utforske nye løsninger og siden 2015 gjennomføre nettverket egne prosjekter.

Hva er den viktigste lærdommen

- Netverket er en suksesshistorie som utviklet seg fra en aktivitet iverksatt av myndighetene til et omfattende nettverk som finansierer seg selv.
- Grunnlaget for arbeidet er en studie med handlingssplan
- En registrert forening gir gode rammer for arbeidet
- Forskjellige aktører – fra myndighetene, næringslivet, bransjeorganisasjoner, kunnskapsinstitusjonene og privatpersoner – er med.

5.4 EKSISTERENDE NETTVERK I TELEMARK

Det eksisterer i dag en rekke fora og møteplasser mellom næringsliv, kunnskapsinstitusjoner og offentlige aktører i Telemark. Noen av dem favner alle tre sektorene, andre kun to, og noen av dem har klima og klimatilpasning som tema.

Tabell 3 viser en sammenstilling av nettverk, som ble spilt inn den elektroniske spørreundersøkelsen og telefonintervjuene

NAVN PÅ NETTVERK	ORGANISERING Struktur, ledelse, sekretariat deltakere	INNHold Arbeidsområder, funksjoner, oppgaver	DELTAKERES INVOLVERING Møtefrekvens, møteformat, kostnad, tidsbruk
IndustriCluster Grenland (ICG)	Medlemsorganisasjon med felles sekretariat m Telemark Offshore og Teknologinettverk Telemark. Partssammensatt med ledelse og tillitsvalgte (ICG TNT). Prosessbedriftene Ineos Polyolefins, Eramet, Herøya Industripark, Ineos Chlor Vinyls, Norcem, Ineos Olefins (Noretyl) og Yara.	Veikartet for prosessindustrien - nullutslipp er et mål. Avfallssortering-bearbeiding og -gjenvinning. Innkjøp, Energibruk og energiforsyning i bygg . Grønn vekst i næringslivet Kartlegging (utslipp- sjø, pipe og transport). Sirkulærøkonomi. Materialgjenvinning. Arrangere konferanser.	4 rådsmøter i året 4 prosessledermøter i året. Innkjøp-, IT- og HMS nettverkene har 4 møter i året. Ca 40 møter i året samlet pluss noen ekstramøter. Medlemsbasert og finansiert pr deltaker pluss eksterne midler og noe offentlig støtte).
Telemark Offshore (TO)	Medlemsorganisasjon med felles sekretariat m ICG og Teknologinettverk Telemark. 75 medlemsbedrifter, offentlige myndigheter og industribedrifter innenfor olje- og gass sektoren.TO samarbeider nært med Innovasjon Norge, Telemark fylkeskommune, Høgskolen i Telemark.	Søke samarbeid og vinn-vinn-muligheter for medlemmene. Synliggjøring av medlemmene. Strategisk arbeid for å tiltrekke nye prosjekter og markedsmuligheter.	Ikke tilgjengelig informasjon.
Teknologinettverk Telemark (TNT)	Medlemsorganisasjon for teknologibedrifter med felles sekretariat m Telemark Offshore og ICG. Partssammensatt med ledelse og tillitsvalgte.	Søke samarbeid og vinn-vinn-muligheter for medlemmene. Synliggjøring av medlemmene. Strategisk arbeid for å tiltrekke nye prosjekter og markedsmuligheter.	Ikke tilgjengelig informasjon.
Bygg i Tre Telemark	Prosjekt med medlemmer bestående av 11 kommuner i Telemark (jfr klimasats-søkningen). Rådmannen i Fyresdal kommune er ansvarlig for nettverket.	Gjøre medlemmene bedre rustet til å nå egne ønsker om bærekraft og/eller nå vedtatte klimamål, og på den måten bidra til å redusere klimagassutslipp. Økt bruk av tre i byggeprosjekter.	Ikke tilgjengelig informasjon
IKT Telemark	Medlemsorganisasjon med eget sekretariat, fordelt på 0,1 årsverk. Medlemmer med interesseområder mot IKT.	Dele informasjon, avholde styremøter, felles samlinger, søke midler til tiltak, gjennomføre prosjekter	Ikke tilgjengelig informasjon
Kommunalteknisk nettverk	Kommunene i Telemark er medlemmer. Medlemmene velger kontaktperson. Driftes av et sekretariat.	Dele erfaringer, kompetanse og beste praksis. Sammenligne nøkkeltall. Gjennomføre ev anskaffelser og prosjekter av felles interesse. Vurdere deling av faglige ressurser på områder med for liten bemanning.	Ikke tilgjengelig informasjon

Tabell 3 (1/2). Eksisterende nettverk i Telemark

Tabellen fortsetter på neste side...

...tabellen fortsetter fra forrige side.

NAVN PÅ NETTVERK	ORGANISERING Struktur, ledelse, sekretariat deltakere	INNHold Arbeidsområder, funksjoner, oppgaver	DELTAKERES INVOLVERING Møtefrekvens, møteformat, kostnad, tidsbruk
Regionalt partnerskap Telemark	Ledes av Telemark fylkeskommune ved næringssjefen. Telemark fylkeskommune er sekretariatet.. Partnerskapsmodell med kontaktperson hos Vest-Telemarkrådet. Telemark fylkeskommune, kommunene ved regionrådene, Fylkesmannen, Høgskolen i Sørøst- Norge, NAV, LO, NHO, virkemiddelaktører herunder SIVA, Innovasjon Norge, Norges Forskningsråd, Inkubatoren Proventia, Telemark Næringshage, Landbruket v/ Telemark Bondelag og Telemark Bonde- og Småbrukarlag samt næringsutviklingsselskapene i fylket	Arbeide aktivt for bærekraftig utvikling, grønn vekst og kunnskapsutvikling i Telemark og de enkelte regionene. Skape økt kunnskap om og tilslutning til regionale prioriteringer. Arrangere en årlig partnerskapskonferanse blant annet ved å involvere det politiske lederskapet på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Ivareta samarbeidet med Etablererkonkoret Telemark.	Arbeidet organiseres etter behov. På Næringskollegiet årlige møte, orienterer Partnerskapet om pågående arbeid/saker/prosesser
Klimavalgalliansen	Medlemsorganisasjon med 69 medlemmer nasjonalt.	Mobiliserer for å få klima høyere opp på den politiske dagsorden.	Ikke tilgjengelig informasjon
Norwegian Energy Partners	Nettverksbasert medlemsorganisasjon med region for Buskerud, Hedmark, Oppland, Telemark og Vestfold.	Gir støtte til leverandørindustrien for olje- og gass.	Ikke tilgjengelig informasjon
Andre som er nevnt, men som ikke anses som nettverk eller der det mangler informasjon på nettet:	Reiseliv, Byggebransjen, Bypakka, Næringshager, Regionrådene, Næringssselskapene, NHO Vestfold og Telemark, Byregion-programmet, Klimaplanarbeidet, Powered by Telemark, Fylkesmannens klimanettverk, Klimasmart landbruk, Miljørådgiverne i Grenland (ikke informasjon på nettet), Green Business Norway (interesseorganisasjon), Kommunenes innkjøpsnettverk, Næringsjef kollegiet		

Tabell 3. (2/2). Eksisterende nettverk i Telemark

5.5 TIDLIGERE NETTVERK MED OVERFØRINGSVERDI

Grenlandssamarbeidet vedtok i 2007 å gjennomføre prosjektet Klimakutt i Grenland (Grenlandssamarbeidet, 2010 og Hvitsand og Håkonsen 2010). Klimakutt i Grenland var et samarbeidsprosjekt mellom kommunene i Grenland (Bamble, Drangedal, Kragerø, Porsgrunn, Siljan og Skien), næringslivet, forskningsinstitusjoner, akademia, fylkeskommunen, Fylkesmannen, NHO, LO og miljøorganisasjoner. Prosjektet pågikk fra 2007-2010, og var inndelt i to faser. Fase I bestod av en kartlegging og en analysedel, og ble avsluttet med en rapport utgitt i august 2008. Fase II resulterte i en handlingsplan med mål, tiltak, ansvarsfordeling og finansiering av tiltak for å redusere samlede klimagassutslipp fra Grenland på kort og lang sikt. (Vedlegg 9 og 10).

Målene i prosjektet var å få:

- Økt bevissthet blant innbyggerne, ansatte i industrien, kommunene og politiske organer rundt klima- og energiarbeidet i Grenland.
- Reduksjon av klimagasser innenfor ulike sektorer i Grenland.
- Karbonnøytral industri og næring.

Handlingsplanen inneholdt tiltak innenfor følgende innsatsområder:

- Industri
- Areal og transport
- Energiforsyning
- Energibruk i bygg
- Avfall
- Jord- og skogbruk
- Holdningsskapende arbeid (Klimavett)

Organisering

Prosjektleder: Varaordfører i Kragerø.

Prosjektansvarlig: Kragerø kommune.

Prosjektgruppa: Drangedal kommune, Yara, Skien kommune, Tel-Tek, Telemark Fylkeskommune, Fylkesmannen i Telemark, Bamble kommune, LO i Grenland, Norcem, Naturvernforbundet i Grenland, Høgskolen i Telemark, Siljan kommune, AT Skog, Porsgrunn kommune og Skagerak Energi. Både administrasjon og politikere var representert i prosjektgruppa.

Sekreteriat: Grenlandssamarbeidet.

Konsulenter: Telemarksforskning.

6. UTVELGELSESKRITERIER

6.1 FREMGANGSMÅTE

På bakgrunn av analysen av kartleggingen i kap. 4 og innspillene fra klimaplanarbeidet ble det utarbeidet et kriteriesett med vurderingskriterier som tydeliggjør Telemark sine behov og muligheter innenfor organisering og drifting av et fremtidig klimanettverk.

Det ble utarbeidet kriterier innenfor:

- Funksjon og oppgaver for et klimanettverk
- Deltakere i et klimanettverk
- Organisering av et klimanettverk (struktur og daglig drift)
- Kostnads- og arbeidsinnsats

Innhentet informasjon om organiseringsmodeller i eksisterende klimanettverk lokalisert i Norge, Sverige og Tyskland er senere sammenlignet med kriteriesettet i kap. 8. Dette for å se om det kan være modeller som kan ha overføringsverdi som dekker Telemark sine behov.

6.2 AVGRENSNING OG UTVALG AV KILDER

Vurderingen ble avgrenset til klimanettverk i Norge, Sverige og Tyskland, med hovedvekt på Klimapartnere og Vestfold Klima- og energiforum.

Dybdeintervjuer, nettsøk og resultater fra kap. 4 utgjorde kildene.

7. VURDERING AV RELEVANTE KLIMANETTVERKSMODELLER

7.1 GENERELT OM VURDERINGEN

To analyseskjemaer ble laget: Ett der forventningene fra sentrale aktører ble vurdert opp mot Klimapartnere og Vestfold Klima- og energiforum, og ett med forventningene vurdert opp mot andre klimanettverk i Norge, Sverige og Tyskland.

Rammen i forhold til innhenting av informasjon om andre klimanettverk i Norge, Sverige og Tyskland gav ikke rom for å foreta dybdeintervjuer. Dette er årsaken til noe mangelfull informasjon om enkelte av områdene til nettverkene.

Resultater fra vurderingene har blitt analysert og tolket ved å sammenlikne de ulike modellene opp mot kriteriene.

Resultatene har vært et viktig grunnlag for både drøftingen og konklusjonen senere i denne rapporten.

7.2 ORGANISASJON, STRUKTUR, INNHOLD OG DELTAKERES INVOLVERING

7.2.1 Klimanettverk

Vurderingen tyder på at både Klimapartnere og Vestfold Klima- og energiforum faller ganske godt sammen med forventningene til sentrale aktører når det gjelder struktur. (Valgt ledelse og internt/tilhørende sekretariat – flat struktur med arbeidsgrupper).

Klimapartner Oberrhein i Tyskland er det eneste andre nettverket som sammenfaller ganske godt på dette området.

Tabell 5 og 6 viser en oversikt over vurderingene av forventninger fra sentrale aktører sammenlignet med de ulike klimanettverkene.

7.2.2 Eksisterende nettverksstrukturer i Telemark

Av de eksisterende nettverkene som kom frem i kartleggingen er det felles nettverket for de tre industrinettverkene (ICG, TO og TNT) som det kan være mest aktuelt å koble klimanettverket opp mot. Nettverkene Bygg i Tre Telemark, IKT Telemark, Kommunalteknisk nettverk og Regionalt partnerskap Telemark er også aktuelle å knytte til seg i et klimanettverk.

Alle disse nettverkene er medlemsbasert, deler erfaringer og jobber med prosjekter. Det er Fellesnettverket for de tre industrinettverkene som arbeider innenfor flest av områdene som er relevante for de sentrale aktørene.

7.2.3 Avsluttede nettverksstrukturer i Telemark

Samarbeidsprosjektet Klimakutt i Grenland (2007–2010) blir trukket frem både av respondenter i den elektroniske undersøkelsen og av intervjukandidater, som et nettverk med stor overføringsverdi.

– *Klimakutt i Grenland fungerte som et veldig nyttig nettverk med mange sentrale aktører. Mange av klimatiltakene i rapporten fra dette arbeidet er fulgt opp, men det har ikke vært noen samordnet oppfølging.* Karianne Resare, KS Buskerud, Telemark og Vestfold/tidligere daglig leder i Grenlandssamarbeidet.

– *I Klimakutt i Grenland ble det gjort en skikkelig jobb med klimakartlegging innenfor grenland. Det var moro å være med i dette prosjektet, og alle bidro. Deltakerne ble kjent på tvers av sektorer noe som er viktig, og man bygget allianser. Dette har stor verdi!* Hans Aksel Haugen, Avdelingsleder Sintef-TelTek.

I tabell 4 vises en oversikt med vurderingene av forventninger fra sentrale aktører sammenlignet med Klimakutt i Grenland.

KLIMAKUTT I GRENLAND

Vurdering av forventninger fra sentrale aktører sammenlignet med Klimakutt i Grenland

Organisering	Valgt ledelse og internt/tilhørende sekretariat – Flat struktur, med arbeidsgrupper og innleid konsulent
Struktur	Varaordfører i Kragerø (prosjektleder) og Kragerø kommune v rådmann (prosjektansvarlig)
Ledelse	Grenlanssamarbeidet.
Sekretariat	
Deltakere	Kommunene i Grenland (Bamble, Drangedal, Kragerø, Porsgrunn, Siljan og Skien), næringslivet, forskningsinstitusjoner, akademia, fylkeskommunen, Fylkesmannen, NHO, LO og miljøorganisasjoner.
Innhold	Målene i prosjektet var å få:
Klimaområder	● Økt bevissthet blant innbyggerne, ansatte i industrien, kommunene og politiske organer rundt klima- og energiarbeidet i Grenland. ● Reduksjon av klimagasser innenfor ulike sektorer i Grenland. ● Karbonnøytral industri og næring.
Funksjoner	Innsatsområder: Industri, Areal og transport, Energiforsyning, Energibruk i bygg, Avfall, Jord- og skogbruk og Holdningsskapende arbeid (Klimavett).
Oppgaver	Deling av kunnskap og løsninger. Samordning og gjennomføring av tiltak. Motivere og formidle prosjekter og resultater. Offentlig oppmerksomhet om nettverket og dets arbeid og politisk gjennomføringsevne – forankring hos politikerne. Kompetanseheving. Motivere og formidle prosjekter. Informere og søke om finansiering.
Deltakeres involvering	
Møtefrekvens	Hyppige og fysiske møter i starten. 4-6 møter i året- arb.gr med hyppigere møter
Møteformat	Fysiske
Kostnad	Ekstern finansiering i tillegg til støtte fra kommunene
Tidsbruk	20-50 t/år Arb.gr. noe mer . Prosjektleder 50-100 %. Innleid konsulent ca 200 t/år

Tabell 4. Klimakutt i Grenland.

7.3 OPPSUMMERING AV VURDERINGEN

Denne vurderingen basert på utvelgelseskriterier, som sammenlignes opp mot ulike klimanettverk og andre nettverk har resultert i følgende hovedfunn:

- Klimapartnere sammenfaller mest med forventningen sentrale aktører har til et klimanettverk i Telemark. Da mht organisasjon, struktur, innhold og deltakernes involvering.
- Av de eksisterende nettverkene i Telemark er fellesnettverket for de tre industri og teknologinettverkene (IndustriCluster Grenland (ICG), Teknologinettverket Telemark (TNT) og Telemark Offshore (TO), som det kan være mest aktuelt å koble klimanettverket opp mot. Nettverkene Bygg i Tre Telemark, IKT Telemark, Kommunalteknisk nettverk og Regionalt partnerskap Telemark er også aktuelle å knytte til seg i et klimanettverk.
- Det tidligere samarbeidsprosjektet Klimakutt i Grenland kan ha stor overføringsverdi til et klimanettverk i Telemark.

ANBEFALING BASERT PÅ ALL INNHEN- TET INFORMASJO		VESTFOLD KLIMA- OG ENERGIFORUM	KLIMAPARTNERE- AGDER HORDALAND
ORGANISERING:			
Struktur	Valgt ledelse og internt/tilhørende sekretariat – Flat struktur-arbeidsgrupper	☆☆ Styreleder oppnevnt av Vestfold Fylkeskommune. Forumet ledes av et oppnevnt styre. Nettverksgrupper	☆☆ Organisert som et prosjekt. Styringsgruppe på åtte medlemmer – fire fra offentlige virksomheter og fire fra private. Aust-Agder og Vest-Agder fylkeskommune. Ulike faggrupper. Forankret i toppledelsen i virksomheten.
Ledelse	Fylkeskommunen med næringsliv tett på og politisk forankring	☆☆ Fylkeskommunen	☆☆ Fylkeskommunen Kirsten Borge, Aust-Agder fylkeskommune
Sekretariat	Fylkeskommunen, og eller innleid tjeneste	✗ Plassert hos Fylkesmannen i Vestfold.	☆☆ Fylkeskommunen
Deltagere	Offentlige, kunnskapsinst. Næringsliv, virkemiddelapparatet, statsetater og NGO (Alle)	☆☆ Styret: Vestfold fylkeskommune, Fylkesmannen i Vestfold, kommunene i Vestfold, oppnevnt av KS, næringslivsbedrifter oppnevnt av NHO, LO Vestfold og Høgskolen i Sørøst-Norge. Styreleder er Fredrik Tronhuus, leder for Hovedutvalg for klima, energi og næring i Vestfold fylkeskommune (H). Offentlige partnerne fra kommunesektoren, og partnerne i stor grad fra bedrifter i energi- eller avfallsbransjen.	☆☆ Agder (50 partnere fra offentlige og private virksomheter-få fra industrien). Hordaland (32 partnere) Troms (18 partnere).
INNHold:			
Klimaområder	Ingen spesifikke områder– alt er interessant. Klimatilpasning bør med. Industri og distrikt er viktig	☆☆ Klimavennlig transport og bygg.	☆☆ Transport, miljøvennlige bygg, avfall og energiløsninger
Funksjoner	Samordningsforum for gjennomføring av klimatiltak og klimaplanprosesser, og organisert deling av oppdatert kunnskap og løsninger om klima. Forum for iverksettelse av prosjekter, testing av prosjektideer og utbytte i form av forretningsutvikling for partnerne i nettverket. Nettverket bør bidra til offentlig oppmerksomhet om nettverket og dets arbeid og politisk gjennomføringsevne. Viktig med politisk forankring.	☆ Forum for organisert deling av oppdatert kunnskap og løsninger om klima. En møteplass for meningsutveksling, bevisstgjøring og læring i klimaproblematikk og energibruk	☆☆ Forum for organisert deling av oppdatert kunnskap og løsninger om klima. Samordningsforum for gjennomføring av klimatiltak
Oppgaver	Kompetanseheving om klima, klimatilpasning, klimatiltak, innovasjoner og den nye regionen. Samordning og gjennomføring av tiltak. Motivere og formidle prosjekter og resultater. Informere og søke om finansiering. Arrangere workshops om relevante klimatiltak som angår den enkelte virksomhet.	☆☆ Kompetanseheving om klima og befaringer. Arrangerer samlinger, åpne arrangementer, skriveverksted for klimasatssøknader. Ukentlig informasjonsbulletin	☆☆ Kompetanseheving om klima. Ideutveksling og bistand til gjennomføring av tiltak. Arrangerer samlinger, åpne arrangementer. Partnerene utarbeider klimaregnskap. Daglige FB medlinger om positive grønne nyheter fra partnerene. Informasjon om nettverket og kommende arrangementer sendes ut på mail (ca 500 mottakere). Det anbefales at medlemsbedriftene miljø-sertifiserer seg, men det settes ikke som betingelse.
DELTAGERES INVOLVERING:			
Møtefrekvens	2-4 møter/år – hyppige møter i starten (flertall for 4 møter/år).	☆☆ Ingen faste møter, men spissede arrangementer. En åpen stor konferanse i året.	☆☆ Partnersamlinger 1 g/mnd. Åpne samlinger med andre aktører eks. IN Norge. Workshops på enkelte av partnersamlingene- tema som f.eks matsvinn, grønn foretningsutvikling. Fylkesrådmann Tine Sundtoft (tidligere klima- og miljøminister) tar initiativ til fellessamlinger og tiltak med sentrale aktører i Agder, deriblant Klimapartnere Agder.
Møteformat	Fysiske og digitale	☆☆ Fysiske	☆☆ Fysiske
Kostnad	Differensiert 0-30 000 kr	☆☆ Hovedpartnerne - 50.000 kroner årlig,nettverkspartnerne i snitt 8.000 kroner. Det er blitt åpnet for mer fleksibel betaling, avhengig av partnernes betalingssevne	☆☆ For virksomheter med mer enn 50 ansatte koster den årlige kontingenten 22.000 kroner. Virksomheter under 50 ansatte betaler 11.000 kroner. (Hordaland har en tredelt kontingent og tar litt mer per partner).
Tidsbruk	20-50 t/år for deltakerne. Prosjektleder 100 % og arb.gr medlemmer 50-100 t/år	☆☆ Daglig leder 100 %, Prosjektarbeider 100 %	☆☆ Agder- 1,5 årsverk, Hordaland-1,5 årsverk, Troms og Rogaland starter med 1 årsverk.

☆☆ Sammenfallende ☆☆ Delvis sammenfallende ☆ Litt sammenfallende ✗ Ikke sammenfallende

Tabell 5. Vurdering av Klimapartnere og Vestfold Klima- og energiforum

	KLIMA ØSTFOLD	ENERGIFORUM ØSTFOLD	NÆRING FOR KLIMA	KLIMANETT. I SVERIGE	KLIMANETT. TYSKLAND KLIMAPARTNER OBER-RHEIN
ORGANISERING:					
Struktur	Ikke tilgjengelig info.	Medlemmene stiller med representanter i Representantskapet, som er nettverkets øverste organ. Styresammensetningen er fordelt etter organisasjon de representerer. Styret oppretter arbeidsutvalg blant medlemmene.	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.	☆☆ Nettverket styres av en president, styreleder og et rådgivende utvalg. Alle medlemsorganisasjonene er representert i styringsgruppen.
Ledelse	Østfold fylkeskommune.	Representantskapet.	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.
Sekretariat	Østfold fylkeskommune.	Deler sekretariat med Klima Østfold. 5% årsverk.	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.	☆☆ Disponerer eget kontor med 6 ansatte.
Deltakere	✗ Offentlig samarbeid - bestående av kommuner, fylkeskommunen og fylkesmannen.	☆☆ Næringslivet, noen kommuner, fylkeskommunen, fylkesmannen, næringslivsorganisasjoner (NHO og LO), miljøorganisasjoner.	✗ Oslo kommune og virksomheter i Osloregionen. 77 virksomheter er partnere i nettverket.	☆☆ Hagainiativet: 15 private selskaper. Klimatkommunerna: 37 medlemmer (kommuner, landsting og regioner). Lunds klimatallians: 20-talls virksomheter, Lund universitet og kommunen KlimatSverige: ideelle organisasjoner, politiske ungdomspartier, kulturinstitusjoner og enkeltpersoner.	☆☆☆☆ 110 medlemmer fra offentlige myndigheter, kunnskapsinstitusjoner, næringsliv og bransjeorganisasjoner.
INNHold:					
Klimaområder	Areal og transport, kunnskap og informasjon, energi og bygg, forbruk og avfall, landbruk.	Biogass og solenergi. Klimavennlige bygg.	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.
Funksjoner	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.	☆☆☆☆ Lunds klimatallians: Nettverksform med utveksling av erfaringer og deling av ny kunnskap på klima- og energifronten. Selskapene forplikter seg til å minske utslipp, gjennomføre mål for å minske utslipp, følge opp beregninger og planlagte handlinger, kommunisere kunnskap til ansatte, kunder og andre interesserte.	☆☆☆☆ Samarbeidet mellom offentligheten, næringslivet og akademien.
Oppgaver	Utarbeider klimaregnskap for fylkeskommunen og den enkelte kommune. Tilrettelegger for klimavennlig areal- og transportplanlegging. Bygger ut ladeinfrastruktur for elbiler og fyllstasjoner for biogass. Tilrettelegger for miljøvennlige løsninger i bygg og støtter solenergi-tiltak. Mindre avfall og mer gjenbruk og flere tiltak innenfor landbruket.	Skape en møteplass og et debattorgan som legger til rette for nettverksbygging og kontaktskaping mellom medlemmene.	☆☆ Arrangerer nettverksmøter og en årlig toppledersamling. To ganger i året arrangeres en signeringslunsj med byråd for miljø og samferdsel i Oslo rådhus.	☆☆ Klimatkommunerna: Nettverkstreff gjennomføres to – tre ganger i året. Målet er å tilrettelegge for erfaringsutveksling, ny kunnskap og inspirasjon.	☆☆☆☆ Informasjon om eksisterende støtteordninger, gjennomføre arrangementer for å informere, initierte pilotprosjekter for å utforske nye løsninger og gjennomføre egne prosjekter.
DELTAGERES INVOLVERING:					
Møtefrekvens	Ikke tilgjengelig info.	Cirka 4 styremøter årlig.	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.
Møteformat	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.
Kostnad	☆☆ Hver kommune går årlig inn med 20.000 kr hver, samt 1,5 kr pr innbygger. Østfold fylkeskommune bidrar med tilsvarende beløp og støttes av Fylkesmannen i Østfold. I tillegg skaffer sekretariatet prosjektf finansiering fra statlige myndigheter og EU.	☆☆ Årlig kontingent på 5000 kroner for offentlige og private virksomheter. Organisasjoner betaler 1000 kroner, mens privatpersoner og enkeltmannsforetak betaler 500. Sistnevnte er det ingen av.			☆☆ Alle - 365 €/år. Mesteparten av kostnadene dekkes via tilskudd fra EU. Finansieres med 16,4 million euro fra EU. Startet som et enkelt initiativ(2004) til å bli et omfattende nettverk (2010)
Tidsbruk	☆☆ Koordinator - 95 % årsverk	✗ Koordinator - 5 % årsverk	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.	Ikke tilgjengelig info.

☆☆☆☆ Sammenfallende ☆☆☆ Delvis sammenfallende ☆ Litt sammenfallende ✗ Ikke sammenfallende

Tabell 6. Vurdering av andre klimanettverk i Norge, Sverige og Tyskland

8. OPPSUMMERING OG ANBEFALING

Innspill fra klimaplanarbeidet til Telemark sett i sammenheng med funn i dette forprosjektet gir en sterk indikasjon på at det er ønskelig å etablere et klimanettverk i Telemark.

Funnene er entydige når det gjelder hvem som bør delta, og hvem som bør lede nettverket. Nettverket bør bestå av medlemmer fra kunnskapsinstitusjoner, det offentlige, næringslivet, statsetater, virkemiddelapparatet og interesseorganisasjoner. Representantene bør bestå av både politikere og ansatte i administrasjon. Nettverket bør ha flat struktur med valgt ledelse, og arbeidsgrupper. Ledelsen bør utøves av fylkeskommunen med næringslivet tett på.

Sekretariatsfunksjonen kan utøves av fylkeskommunen eller innleid tjeneste. Det er avgjørende at ledelse og sekretariat har tilstrekkelig med ressurser for å drive arbeidet fremover mot målbare resultater.

Når det gjelder klimaområder nettverket bør prioritere å jobbe med, tyder funnene på at alt foreløpig framstår like viktig/interessant. I tillegg bør klimatilpasning inngå, og tiltak innen industri. Klimatiltak som også favner distriktene er viktig.

En anbefaling er at nettverket bør inkludere en stor bredde av ulike områder, og trekker frem noen få av gangen som de jobber med. Det kan også opprettes arbeidsgrupper som medlemmene kan velge å involvere seg i eller ikke.

Forventningene fra sentrale aktører tilsier at nettverket bør utøve funksjoner som; samordning for gjennomføring av klimatiltak og klimaplanprosesser, deling av kunnskap og løsninger om klima, iverksettelse av prosjekter, testing av projektideer og forretningsutvikling. Nettverket bør også bidra til offentlig oppmerksomhet om nettverket og dets arbeid, og politisk gjennomføringsevne.

Av oppgaver som funnene fremhever anbefales følgende oppgaver for klimanettverket: Kompetanseheving om klima, klimatilpasning, klimatiltak, innovasjoner og den nye regionen. Samordning og gjennomføring av tiltak. Motivere og formidle prosjekter og resultater. Informere og søke om finansiering. Arrangere workshops om relevante klimatiltak som angår den enkelte virksomhet. På bakgrunn av innspill fra deltakere i klimaplanarbeidet og erfaringer fra Klimapartner Agder sitt arbeid, anbefaler vi at klimaregnskap inngår som en oppgave for nettverket og dets medlemmer. Det kan også være en fordel å monitorere hva som skjer m.h.t. klimagassutslipp for tiltak som ønskes gjennomført, og få synliggjort betydningen av gjennomførte tiltak.

Når det gjelder deltakernes involvering viser funnene en ønsket møtehyppighet på 2-4 møter i året, med et lite flertall av 4 ganger per år. Der eventuelle arbeidsgrupper kan ha en hyppigere møtefrekvens. Møtene bør gjennomføres både ved fysisk tilstedeværelse og som videokonferanser. Det kan også være hensiktsmessig å ha en hyppigere møtefrekvens for nettverket i starten. Dette for at deltakerne skal bli bedre kjent, og raskere tilegne seg kjennskap på tvers av sektorer. Nettverket kan også prøve ut ulike løsninger, evaluere etter en stund, og tilpasse møteform etter det som fungerer best. Det kan f.eks tilrettelegges for digital deltakelse for dem som har lang reisevei.

Denne kartleggingen har ikke forespurt respondentene og intervju kandidatene om hvor møtene bør avholdes, men det kan være hensiktsmessig å ha de fysiske møtene i Skien og i Bø.

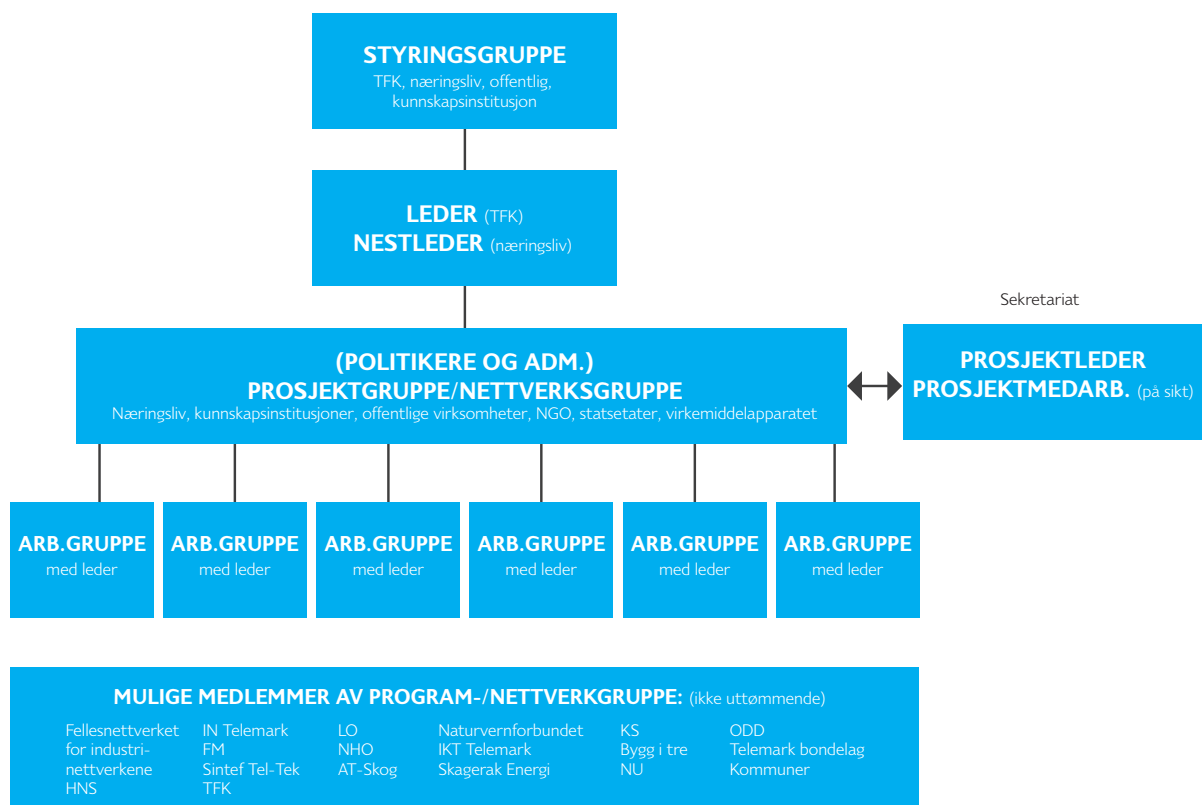
På bakgrunn av forventningene til sentrale aktører anbefales en tidsbruk på 20-50 timer pr. år for nettverksdeltakerne, og 50-100 timer pr. år for deltagere i arbeidsgrupper.

Funnene tyder på at kostnadene for deltakerne bør differensieres, og ligge mellom 0 til 30 000 kr. pr. år

for hvert medlem. For å gi en boost til nettverket i startfasen, kan det være hensiktsmessig at fylkeskommunen stiller med noen midler. For å oppnå realisering av effektive klimatiltak bør klimanettverket disponere et miljøfond.

Følgende forventninger er identifisert:

- **Struktur:** Flat struktur og valgt ledelse med underliggende arbeidsgrupper.
- **Ledelse:** Fylkeskommunen (administrativ) med næringsliv tett på og solid politisk forankring.
- **Sekretariat:** Fylkeskommunen, eller innleid tjeneste.
- **Deltagere:** Offentlige (politikere og administrasjon), næringsliv, kunnskapsinstitusjoner, virkemiddelapparatet, statsetater og NGO.
- **Møtefrekvens:** 2-4 møter/år, med hyppigere møter i starten. Arbeidsgrupper med hyppigere møter.
- **Møteformat:** Fysiske og digitale.
- **Kostnad:** Differensiert 0-30 000 kr, og mulighet for egne midler/ å disponere midler fra et miljøfond.
- **Tidsbruk:** 20-50 timer/år for deltakerne. Prosjektleder 100 % og arbeidsgruppe medlemmer 50-100 timer/år.
- **Klimaområder:** Ingen spesifikke alt er interessant. Klimatilpasning bør med. Industri og distrikt er viktig.
- **Funksjoner:** Samordningsforum for gjennomføring av klimatiltak og klimaplanprosesser, og organisert deling av oppdatert kunnskap og løsninger om klima. Forum for iverksettelse av prosjekter, testing av prosjektideer og utbytte i form av forretningsutvikling for partnerne i nettverket.
- **Oppgaver:** Kompetanseheving om klima, klimatilpasning, klimatiltak, innovasjoner og den nye regionen. Samordning og gjennomføring av tiltak. Motivere og formidle prosjekter og resultater. Informere og søke om finansiering. Arrangere workshops om relevante klimatiltak som angår den enkelte virksomhet.

Figur 12. Skisse til organisasjonskart. (Ikke uttømmende)

Anbefaling om valg av nettverksmodell

Sammenligningen av kriteriene utarbeidet på grunnlag av forventningene fra sentrale aktører og deltakere i Telemark sitt klimaplanarbeid opp mot funksjon og organiseringen til klimanettverkene Klimapartnere og Vestfold Klima- og energiforum viser at Klimapartnere er den modellen som sammenfaller best med Telemark sine behov.

Klimapartnere Agder har sekretariat hos fylkeskommunen, og fylkeskommunen leder nettverket. De har oppnådd konkrete resultater, noe de dokumenterer årlig med sitt klimaregnskap. Klimapartnere dekker også kontinuerlig flere klimaområder (transport, miljøvennlige bygg, avfall og energiløsninger). De avholder månedlige samlinger for partnerne og workshops med deltakere utenfor nettverket.

Vestfold Klima- og energiforum er litt på søken etter en fast organisasjonsform etter 5 år med prosjektorganisering, og fokuserer på et klimaområde av gangen. De avholder ikke faste møter, men arrangerer en årlig stor konferanse.

I tillegg anbefales det å hente erfaringer fra Klimakutt i Grenland, der deltakerne favnet alle sektorer, og både politikere og administrativt ansatte deltok i prosjektgruppe og arbeidsgrupper. Enkelte av medlemmene i dette samarbeidsprosjektet var også håndplukket, slik at man sikret en god miks av personkjemi og fagkunnskap.

Fellesnettverket for de tre industrinettverkene (ICG, TNT og TO) bør også innlemmes i klimanettverket for Telemark. Det kan i denne forbindelse nevnes at Klimapartnere har et tett samarbeid med Eyde nettverket-klyngen, en klynge for prosessindustrien på Sørlandet (Eyde klyngen).

- Klimapartnere sammenfaller mest med forventningen sentrale aktører har til et klimanettverk i Telemark. Da mht organisasjon, struktur, innhold og deltagernes involvering.
- Av de eksisterende nettverkene i Telemark er det nettverket for de tre industri og teknologinettverkene (IndustriCluster Grenland (ICG), Teknologinettverket Telemark og Telemark Offshore), som det kan være mest aktuelt å koble klimanettverket opp mot. Nettverkene Bygg i Tre Telemark, IKT Telemark, Kommunalteknisk nettverk og Regionalt partnerskap Telemark er også aktuelle å knytte til seg i et klimanettverk.
- Det tidligere samarbeidsprosjektet Klimakutt i Grenland kan ha stor overføringsverdi til et klimanettverk i Telemark.

Det er pr. i dag stor interesse for å delta i et klimanettverk i Telemark, for å sikre en økt kjennskap til ulike sektorer og lokaliteter i fylket kan nettverket med fordel ha et år på egenhånd før nettverket utvides til å gjelde Vestfold og Telemark i 2020.

Funnene i dette forprosjektet sammen med den store interessen for å delta, tilsier at klimanettverket kan starte opp før klimaplanene for Telemark vedtas i 2019.

Telemark er klar for etablering av et klimanettverk!

KILDER

Bergisches Klimaforum (myndighet, vitenskap, næringsliv). Tilgjengelig fra:

<http://www.bergisches-dreieck.de/termine/article/2-bergisches-klimaforum.html> (Lest 6.mars 2018).

Bogen N. K, Prorektor, Høgskolen Sørøst-Norge. (Telefonintervju 9. februar 2018).

Bolstad T.O, seniorrådgiver Norsk Hydro/tidligere direktør Herøya Industripark. (Telefonintervju 2.februar 2018).

Boye N, direktør NHO Telemark- Vestfold (Telefonintervju 6. februar 2018).

Bygg i Tre Telemark. Tilgjengelig fra:

<http://www.miljokommune.no/Documents/Klima/Klimasatss%C3%B8knader%20og%20tilsagn%202017/Bygg%20i%20Tre.pdf> (Lest 16. mars 2018).

Bypakka. Tilgjengelig fra: <https://bypakka.no/> (Lest 17. mars 2018).

Byregion-programmet. Tilgjengelig fra: <https://distriktssenteret.no/byregionprogrammet/> (Lest 16. mars 2018).

Energie- und Klimaallianz Forchheim e.V. (privat). Tilgjengelig fra: <http://energie-klima-allianz-forchheim.de/> (Lest 31.januar 2018).

Energiewende Landkreis Starnberg e.V. (privat). Tilgjengelig fra: <http://www.energiewende-sta.de/> (Lest 6. mars 2018).

Eyde klyngen. Tilgjengelig fra: <https://www.eydecluster.com/no/om-eyde-klyngen/> (Lest 20. mars 2018).

Green Business Norway. Tilgjengelig fra: <http://www.greenbusiness.no/> (Lest 16. mars 2018).

Grenlandssamarbeidet, Klimakutt i Grenland (Internett). Tilgjengelig fra:

<http://www.grenlandssamarbeidet.no/Prosjekter/Prosjekter-som-er-avsluttet/Klimakutt-i-Grenland/> (Lest 17. mars 2018).

Haug I, Seksjonssjef Kvalitet & HMS, Skagerak Energi (Telefonintervju 19. februar 2018).

Haugen H.A, Avdelingsleder Sintef-TelTek (Telefonintervju 5. februar 2018).

Haukås M (epost 4.januar 2018) Avtale om Regionalt Partnerskap Telemark

Hvitsand C og Håkonsen L. (2010). *Klimakutt i Grenland Fase 2: Handlingsplan for reduksjoner i limagassutslipp*. Grenlands-samarbeidet.

Hagainitativet. Tilgjengelig fra: <https://www.hagainitativet.se/sv> (Lest 8. mars 2018).

- IKT Telemark. Tilgjengelig fra: <http://ikttelemark.no/> (Lest 16. mars 2018).
- IndustriCluster Grenland (ICG). Tilgjengelig fra: <http://icg.no/> (Lest 16. mars 2018).
- Klima allianz Oldenburg. Tilgjengelig fra: <http://www.klima-allianz-oldenburg.de/> (Lest 31. januar 2018).
- Klima Bündnis im Mühlenkreis. Tilgjengelig fra: <http://www.klimabuendnis.net/> (Lest 22. februar 2018).
- Klimanetzwerk Sachsen. Tilgjengelig fra:
<https://www.umwelt.sachsen.de/umwelt/klima/17848.htm> (Lest 23. februar 2018).
- Klimanetzwerk Südwestfalen. Tilgjengelig fra: <https://www.arnsberg.de/klimanetzwerk/index.php> (Lest 6. mars 2018).
- Klimapakt Flensburg. Tilgjengelig fra: <http://klimapakt-flensburg.de/> (Lest 6. mars 2018).
- Klimapakt Kreis Coesfeld. Tilgjengelig fra <http://klima.kreis-coesfeld.de/klimapakt/was-ist-der-klimapakt.html> (Lest 6. mars 2018).
- Klimapakt Lippe. Tilgjengelig fra: <http://www.klimapakt-lippe.de/> (Lest 6. mars 2018).
- Klimapakt Wohnen in Schleswig Holstein. Tilgjengelig fra:
<https://www.schleswig-holstein.de/DE/Themen/K/klimapakt.html> (Lest 6. mars 2018).
- Klimapartner Oberrhein. Tilgjengelig fra: <https://www.klimaschutz-oberrhein.de/> (Lest 6. mars 2018).
- Klimaregion Rhein Voreifel. Tilgjengelig fra: <http://www.klima-rv.de/> (Lest 6. mars 2018).
- Klimasmart landbruk. Tilgjengelig fra: <https://klimasmartlandbruk.no/> (Lest 16. mars 2018).
- Klimatkommunerna (Internett) - Tilgjengelig fra: <http://www.klimatkommunerna.se/> (Lest 8. mars 2018).
- Klimatsverige (Internett) - Tilgjengelig fra: <http://klimatsverige.se/> (Lest 8. mars 2018).
- Klimavalgalliansen. Tilgjengelig fra: <http://www.klimavalgalliansen.no/> (Lest 8. mars 2018).
- Kommunalteknisk nettverk. Tilgjengelig fra:
<https://nkf.custompublish.com/bli-med-i-en-faglig-nettverksgruppe.316291-40825.html#p3162912> (Lest 16. mars 2018).
- Lundsklimat (Internett)- Tilgjengelig fra: <http://lundsklimat.se/> (Lest 8. mars 2018).
- NHO Vestfold og Telemark. Tilgjengelig fra: <https://www.nho.no/Om-NHO/Regionforeninger/NHO-Vestfold/> (Lest 16. mars 2018).
- Norwegian Energy Partners. Tilgjengelig fra: <https://www.norwep.com/> (Lest 16. mars 2018).
- Nysatsing på industrisamarbeid i Telemark (12. januar 2016)(Internett) – Tilgjengelig fra:
https://www.metalsupply.no/article/view/235451/nysatsing_pa_industrisamarbeid_i_telemark (Lest 17. mars 2018).
- Næring for klima. Tilgjengelig fra:
<https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/prosjekter/naring-for-klima/#gref> (Lest 17. mars 2018).

Næringshager. Tilgjengelig fra: <https://nhnett.no/> (Lest 16. mars 2018).

Resare K, tidligere daglig leder i Grenlandssamarbeidet/KS Buskerud, Telemark og Vestfold (telefonintervju 1. februar 2018).

Siljan I. V (intervju 12.februar 2018). Industrinettverkene Industri Clusteret Grenland, Telemark offshore og Teknologinettverket.

Teknologinettverk Telemark. Tilgjengelig fra: <http://tntnettverk.no/> (lest 16. mars 2018).

Telemark Offshore. Tilgjengelig fra: <http://telemarkoffshore.no/> (Lest 16. mars 2018).

Thorsen J, organisasjonssjef i Telemark Bondelag (Telefonintervju 16. februar 2018).

Unik nysatsning på industrisamarbeid i Telemark (13.januar 2016) (Internett) – Tilgjengelig fra: <https://www.telemark.no/Aktuelt/2016/Unik-nysatsing-paa-industrisamarbeid-i-Telemark> (Lest 17. mars 2018).

VEDLEGG

1. Intervjuguide -Elektronisk spørreskjema SM undersøkelsen
2. Intervjuguide for intervjuene
3. Figur: Nyttige funksjoner til et klimanettverk
4. Figur: Oppgaver som et klimanettverk bør utføre
5. Figur: Deltakere i et klimanettverk
6. AGD klimaregnskap 2016
7. Klimapartnere. Beste praksis
8. Partnere i klimanettverk i Norge
9. Klimakutt i Grenland rapport

